

MAAN MUUTTAJAT

Kriittinen diskursiivinen tutkimus identiteettineuvotteluista
maahanmuuttajataustaisten poliitikkojen blogeissa

Annu-Riina Lamberg

Helsingin yliopisto

Valtiotieteellinen tiedekunta

Sosiaalipsykologia

Maisterintutkielma

Toukokuu 2020

HELSINGIN YLIOPISTO
HELSINGFORS UNIVERSITET
UNIVERSITY OF HELSINKI

Tiedekunta/Osasto – Fakultet/Sektion – Faculty		Laitos – Institution – Department	
Valtiotieteellinen tiedekunta		Sosiaalitieteiden laitos	
Tekijä – Författare – Author			
Annu-Riina Sofia Lamberg			
Työn nimi – Arbetets titel – Title			
Maan muuttajat. Kriittinen diskursiivinen tutkimus identiteettineuvotteluista maahanmuuttajataustaisten poliitikkojen blogeissa			
Oppiaine – Läroämne – Subject			
Sosiaalipsykologia			
Työn laji – Arbetets art – Level		Aika – Datum – Month and year	Sivumäärä – Sidoantal – Number of pages
Maisterintutkielma		Toukokuu 2020	61
Tiivistelmä – Referat – Abstract			
<p>Aikaisemman tutkimuksen mukaan maahanmuuttajataustaiset poliitikot joutuvat tasapainottelemaan erilaisia heidän vähemmistötaustaansa liittyviä odotuksia ja toisiaan leikkaavia ryhmäjäsenyyksiä. Tämän maisterintutkielman tarkoituksena on perehtyä tähän maahanmuuttajataustaisen poliitikon erityiseen asemaan yhteiskunnallisena vaikuttajana. Tutkielmassa tarkastellaan sitä, miten maahanmuuttajataustaiset poliitikot rakentavat diskursiivisesti etnistä ja kansallista identiteettiään poliittisissa blogeissaan. Tutkielman aineisto koostuu kolmen maahanmuuttajataustaisen poliitikon – Abdirahim Husseinin, Nasima Razmyarin ja Ozan Yanarin – 37 poliittisesta blogikirjoituksesta.</p> <p>Maisterintutkielman teoreettis-metodologinen viitekehys on sosiaalinen konstruktionismi ja tutkimusaineistoa lähestytään kriittisen diskursiivisen psykologian ja retorisen psykologian tarjoamien käsitteellisten ja menetelmällisten työkalujen avulla. Kriittisen diskursiivisen psykologian näkökulman mukaisesti identiteettiä lähestytään diskursiivisena toimintana ja neuvotteluna, ei yksilön sisäisenä ominaisuutena. Analyysin apuna käytetään subjektiposition käsitettä. Tutkielmassa tarkastellaan, millaisia diskursiivisia resursseja ja retorisia keinoja poliitikot käyttävät rakentaessaan subjektipositioita. Retorisen psykologian näkökulman mukaisesti tutkielmassa otetaan huomioon kielenkäytön argumentatiivinen luonne ja se, että poliitikot kirjoittavat blogeja poliittisten viestien välittämiseksi. Poliittisen ja laajemman yhteiskunnallisen kontekstin huomioiminen tarkoittaa myös sitä, että tutkielmassa tarkastellaan poliitikkojen blogikirjoituksissaan rakentamien subjektipositioiden diskursiivisia funktioita.</p> <p>Poliitikkojen etniseen identiteettiin liittyvä puhe jakautui aineistossa kahteen luokkaan sen mukaan, oliko kyseessä itse määritelty vai ulkopuolelta määritelty identiteetti. Poliitikot rakensivat etnistä identiteettiään aktiivisesti itse määritellyllä tasolla, mutta torjuivat sen ulkopuolelta määritellyllä tasolla. Itse määritelty etninen identiteetti rakennettiin monipuolisesti muun muassa olemisen, tietämisen, tekemisen, tuntemisen ja haluamisen tasoilla sekä rinnakkain suomalaisen kansallisen identiteetin kanssa. Lisäksi poliitikot tekivät paljon diskursiivista työtä suomalaisen kansallisen identiteetin rakentamiseksi. Aineistossa kuitenkin korostuivat erilaiset diskursiiviset ja retoriset keinot, joilla poliitikot haastoivat ulkopuolelta määriteltyä etnistä identiteettiä. Poliitikot siis rakensivat sekä etnistä että kansallista identiteettiään usein ulkopuolelta määritellyn etnisen identiteetin haastamisen kautta.</p> <p>Poliitikot haastoivat ulkopuolelta määritellyn etnisen identiteetin muun muassa kritisoiden suomalaisuuden kiistämistä ja maahanmuuttajien toiseuttamista. Lisäksi poliitikot vastustivat etnisen identiteetin ensisijaisuutta ja erityisen arvioinnin kohteeksi joutumista. Kriittinen suhtautuminen ulkopuolelta määriteltyä etnistä identiteettiä kohtaan näkyi myös yleistämisen, arvottamisen, luokittelun ja stereotyyppisen ajattelun vastustamisena. Poliitikkojen rakentamien subjektipositioiden diskursiivisia funktioita olivat rasmin osoittaminen Suomea yhä vaivaavaksi ongelmaksi, tavallisten suomalaisten mobilisoiminen syrjintää ja oikeistopopulististen puolueiden ideologiaa vastaan sekä maahanmuuttajien yhteiskunnallisen aseman parantaminen. Muita subjektipositioiden funktioita olivat yhteiskunnan jakautumisen ehkäiseminen ja suomalaisuuden käsitteen laajentaminen sellaiseksi, joka tukee eri etnisten ryhmien sisällyttämistä yhteisen suomalaisuuden alle.</p> <p>Tutkielman tulokset asetetaan vuoropuheluun Petterssonin ym. (2016) tutkimuksen kanssa, sillä molemmissa tutkimuksissa tarkasteltiin maahanmuuttajataustaisten poliitikkojen identiteettineuvotteluja poliittisissa blogeissa. Erot tutkimusten tuloksissa osoittavat sen, miten joustavasti ihmiset rakentavat identiteettejään ja miten diskursiivisesti rakennettuja identiteettejä on mahdollista käyttää erilaisten diskursiivisten funktioiden aikaansaamiseksi ja erilaisten poliittisten viestien välittämiseksi.</p>			
Avainsanat – Nyckelord – Keywords			
Kriittinen diskursiivinen psykologia, retorinen psykologia, etninen identiteetti, kansallinen identiteetti, subjektipositio, identiteettineuvottelu, poliittiset blogit, poliittinen retoriikka			

Sisällys

1 JOHDANTO	1
2 IDENTITEETTI LAADULLISESSA TUTKIMUKSESSA	5
2.1 Etninen identiteetti vuorovaikutuksessa rakennettuna ilmiönä.....	5
2.2 Itse määritelty ja ulkopuolelta määritelty identiteetti	9
3 TEOREETTIS-METODOLOGINEN LÄHESTYSMISTAPA.....	14
3.1 Sosiaalisen konstruktionismin viitekehys	14
3.2 Kriittinen diskursiivinen psykologia.....	16
3.4 Retorinen psykologia	19
4 AINEISTO, TUTKIMUSKYSYMYKSET JA ANALYYSI	23
4.1 Poliittiset blogit	23
4.2 Tutkimuskysymykset ja analyysin kulku.....	26
5 TULOKSET	29
5.1 Suomalaisuuden kiistämisen ja maahanmuuttajien toiseuttamisen kritiikki..	30
5.2 Etnisen identiteetin ensisijaisuuden ja erityisyyden kritiikki.....	35
5.3 Erityisen arvioinnin kohteeksi joutumisen kritiikki	36
5.4 Luokittelun ja stereotyypioiden kritiikki	38
6 POHDINTA	44
6.1 Johtopäätökset	44
6.2 Tutkimuksen rajoitteet ja ansiot	48
6.3 Suuntaviivoja tulevalle tutkimukselle.....	51
6.4 Lopuksi	52
LÄHDELUETTELO	54

1 JOHDANTO

Maahanmuuttajataustaisen poliitikon asema yhteiskunnallisena vaikuttajana on erityinen. Esimerkiksi Helsingin kaupunginvaltuutettu Suldaan Said Ahmed sanoo Maailma.net -verkkojulkaisun haastattelussa, että ”Valtuustoaloitteeni ovat liittyneet syrjäytymiseen, sosiaalisiin kysymyksiin, työelämään tai tavallisten helsinkiläisten arjen parantamiseen. Myös työni kautta olen profiloitunut näihin aiheisiin. Silti toimittajat soittavat minulle ainoastaan, kun kyse on maahanmuutosta” (Ylitalo, 22.8.2019). Myös Ruotsissa maahanmuuttajataustaiset puolueaktiivit ovat kritisoineen puolueita siitä, että maahanmuuttajataustaiset poliitikot herkästi luokitellaan heidän omista toiveistaan riippumatta erityisiksi maahanmuuttajapolitiikoiksi, joiden odotetaan osallistuvan puolueensa kotouttamispolitiikkaan (Dahlstedt, 2005, 184–186). Poliitikon henkilökohtainen tausta ei kuitenkaan suoraan kerro sitä, minkälaisia asioita hän poliittisessa toiminnassaan haluaa ajaa, eli deskriptiivinen edustus ei välttämättä johda substantiaaliseen edustukseen (Weide & Saukkonen, 2013, 270). Siitä huolimatta maahanmuuttajataustaiset poliitikot joutuvat tasapainottelemaan erilaisia heidän maahanmuuttajataustaansa liittyviä odotuksia (Bird, 2005; Weide & Saukkonen, 2013, 270).

Maisterintutkielmassani olen kiinnostunut tästä maahanmuuttajataustaisten poliitikkojen erityisestä asemasta yhteiskunnallisina vaikuttajina. Lähestyn aihetta identiteetin kautta. Tutkielmassani tarkastelen, miten maahanmuuttajataustaiset poliitikot rakentavat diskursiivisesti etnistä ja kansallista identiteettiään poliittisissa blogeissaan. Olen kiinnostunut myös siitä, miten poliitikot kirjoituksissaan hallitsevat heihin maahanmuuttajataustan perusteella mahdollisesti kohdistettuja odotuksia ja ulkopuolelta määriteltyjä identiteettejä. Tutkimusaineistona käytän kolmen maahanmuuttajataustaisen poliitikon – Abdirahim Husseinin, Nasima Razmyarin ja Ozan Yanarin – poliittisia blogeja. Lähestyn blogeja kriittisen diskursiivisen psykologian ja retorisen psykologian näkökulmasta eli keskityn analyysissäni erityisesti siihen, millaisia diskursiivisia resursseja ja retorisia keinoja poliitikot käyttävät rakentaessaan identiteettejään. Valitsemani näkökulman mukaisesti lähestyn identiteettiä diskursiivisena toimintana ja neuvotteluna, en yksilön sisäisenä ominaisuutena. Käytän analyysin apuna subjektiposition käsitettä.

Kriittinen diskursiivinen psykologia tarkastelee diskursseja osana laajempaa historiallista ja yhteiskunnallista kontekstia ja ottaa huomioon myös diskurssien sosiaaliset ja poliittiset seuraukset (Wetherell, 1998). Tutkielmassani tarkastelen siis myös sitä, mitä poliitikot saavat rakentamillaan identiteeteillä aikaiseksi eli millaisia diskursiivisia funktioita käytetyillä subjektipositioilla on.

Maahanmuuttajien asemaa Suomessa on tutkittu monista eri näkökulmista sosiaalipsykologisessa tutkimuksessa (ks. esim. Nortio, Varjonen, Mähönen, & Jasinskaja-Lahti, 2016; Varjonen, 2013; Varjonen, Arnold, & Jasinskaja-Lahti, 2013). Lisäksi suomalaisten oikeistopopulististen poliitikkojen blogikirjoituksia on tutkittu muun muassa niissä käytetyn nationalistisen retoriikan näkökulmasta (ks. esim. Pettersson, 2017; Pettersson & Sakki, 2017; Sakki & Pettersson, 2016). Aiempi tutkimus ei kuitenkaan ole ollut kiinnostunut erityisesti maahanmuuttajataustaisten poliitikkojen asemasta Suomen politiikassa, ja tämän tutkielman tarkoituksena on täyttää osaltaan tätä tyhjiötä. Monissa Euroopan maissa maahanmuuttajat ovat aliedustettuina politiikassa (Bird, 2005; Bloemraad & Schönwälder, 2013). Ilmiö on huolestuttava, sillä vähemmistöjen poliittinen osallistuminen ja edustuksellisuus politiikassa ovat tärkeitä demokraattisten prosessien kannalta. Mielestäni onkin tärkeää tutkia maahanmuuttajataustaisten poliitikkojen asemaa yhteiskunnallisina toimijoina, jotta voimme lisätä ymmärrystämme niistä ilmiöistä, jotka vaikuttavat maahanmuuttajien edustuksellisuuteen ja ääneen politiikassa. Aiheen tutkiminen on tärkeää myös siksi, että monissa maissa puolueet ovat viime aikoina osoittaneet kasvavaa kiinnostusta maahanmuuttajataustaisia ehdokkaita ja äänestäjiä kohtaan (Bird, 2005; Bloemraad & Schönwälder, 2013).

Kysymys maahanmuuttajien poliittisesta asemasta ja edustuksellisuudesta on ajankohtainen myös Suomessa, sillä vuoden 2015 eduskuntavaaleissa Suomi sai ensimmäiset maahanmuuttajataustaiset kansanedustajansa.¹ Vaaleissa silloisen kansanedustajaehdokkaan Ozan Yanarin kampanjan slogan oli ”Maan muuttaja”. Tässä

¹ Weiden ja Saukkosen (2013, 274) mukaan Suomessa on itsenäisyyden aikana ollut muutamia maahanmuuttajataustaisia kansanedustajia, kuten Venäjällä syntynyt Reinhold Svento ja Virossa syntynyt Hella Wuolijoki. Monet mediat kuitenkin kirjoittivat vuoden 2015 eduskuntavaalien jälkeen Nasima Razmyarista ja Ozan Yanarista ensimmäisinä maahanmuuttajataustaisina kansanedustajina (ks. esim. Maahanmuuttajaehdokkaat tekivät historiaa – ensimmäisinä eduskuntaan, 19.4.2019; Suomeen saatiin historiallisesti kaksi maahanmuuttajataustaista kansanedustajaa. #eduskuntavaalit2015, 20.4.2015).

sanaleikissä Yanar viittaa sekä asemaansa poliitikkona että taustaansa maahanmuuttajana. Toisin sanoen hän pelaa kahdella eri sosiaalisella identiteetillään. Oman identiteetin esittäminen ja vaikutelman hallinta voivatkin olla erityisen tärkeä osa vähemmistöpoliitikkojen poliittista strategiaa ja arkea. Bird (2005) on tarkastellut etnisten vähemmistöjen poliittiseen edustuksellisuuteen liittyviä ilmiöitä Ranskassa, Tanskassa ja Kanadassa. Hänen mukaansa näkyvien vähemmistöjen poliitikot käyttävät etnistä taustaansa valikoivasti ja yrittäjähenkisesti. Esimerkiksi Tanskassa moni maahanmuuttajataustainen poliitikko on pyrkinyt esittämään itsensä edistyksellisenä ja avarakatseisena maahanmuuttajana. Tällainen strategia on kohdistettu enemmistölle, sillä etnisen enemmistön tuki on ollut avain vaaleissa menestymiseen. Enemmistölle kohdistettu strategia voi kuitenkin aiheuttaa kritiikkiä vähemmistöäänestäjien keskuudessa. (Bird, 2005.)

Birdin (2005) mukaan etniseen vähemmistöön kuuluvien ehdokkaiden täytyy jollakin tavalla vastata sekä poliittisen puolueensa, oman etnisen ryhmänsä että enemmistön mahdollisesti ristiriitaisiin vaatimuksiin menestyäkseen politiikassa. Maahanmuuttajataustaisen kansanedustajan asemaan liittyy siis monia toisiaan leikkaavia ryhmäjäsenyyksiä, joista muodostuu eritasoisia sisäryhmiä ja ulkoryhmiä. Vähemmistöehdokkaat voivat hyödyntää erilaisia poliittisia strategioita vedotakseen äänestäjiin: he voivat esimerkiksi pyrkiä mobilisoimaan ensisijaisesti joko etnisen vähemmistön tai etnisen enemmistön omaksi tuekseen (Bird, 2005). Vielä vaikeampi strategia on pyrkiä miellyttämään äänestäjiä sekä vähemmistön että enemmistön joukosta. Poliittisen strategian valinta riippuu paikallisesta sosiaalisesta ja historiallisesta kontekstista sekä poliittisen järjestelmän avoimuudesta ja vastaanottavuudesta. (Bird, 2005.)

Tutkielmani ammentaa muun muassa Petterssonin, Liebkindin ja Sakin (2016) tutkimuksesta, jossa tarkasteltiin ruotsalaisten oikeistopopulistisen puolueen maahanmuuttajataustaisten poliitikkojen identiteettineuvotteluja heidän poliittisissa blogeissaan. Petterssonin ym. (2016) tutkimuksessa kiinnostuksen kohteena oli jännite poliitikkojen vähemmistöidentiteetin ja puolueen maahanmuuttovastaisen ideologian välillä. Tässä maisterintutkielmassa näkökulma on toinen, sillä tarkastelen maahanmuuttajataustaisten poliitikkojen identiteettityötä yleisellä tasolla, ilman puolueen

ideologian aiheuttamaa erityistä jännitettä ja vaatimusta ottaa kantaa nationalistiseen ideologiaan. Mielestäni on kiinnostavaa tarkastella sellaisenaan sitä, miten maahanmuuttajataustaiset poliitikot rakentavat moninaista identiteettiään ja ottavat kantaa vähemmistöasemaansa poliittisissa blogeissaan. Se on myös tärkeää, jotta voisimme ymmärtää paremmin maahanmuuttajataustaisten poliitikkojen erityistä asemaa, jossa he joutuvat tasapainottelemaan erilaisia heidän maahanmuuttajataustaansa liittyviä odotuksia.

2 IDENTITEETTI LAADULLISESSA TUTKIMUKSESSA

Identiteetin käsitettä voidaan lähestyä eri tavalla tieteenalasta ja teoreettis-metodologisesta näkökulmasta riippuen. Sosiaalipsykologiset lähestymistavat voidaan karkeasti jakaa kahteen erilaiseen näkökulmaan (Verkuyten, 2005, 15). Toinen, perinteisempää lähestymistapaa tai sosiaalipsykologian valtavirtaa edustava näkökulma, lähestyy identiteettiä yksilön sisäisenä ja varsin pysyvänä asiana. Kiinnostuksen kohteena ovat tällöin identiteetin psykologiset ja käyttäytymiseen liittyvät seuraukset. Toinen sosiaalipsykologinen näkökulma lähestyy identiteettiä sosiaalisen konstruktionismin hengessä vuorovaikutuksessa rakennettuna, tilannesidonnaisena ja jatkuvassa muutoksessa olevana ilmiönä sekä osana laajempaa sosiaalista ja historiallista kontekstia. Muun muassa diskursiivinen psykologia on yksi esimerkki tällaisesta lähestymistavasta, joka keskittyy sosiaaliseen vuorovaikutukseen ja merkitysten rakentamisen prosessiin. (Verkuyten, 2005, 15–16.) Tässä maisterintutkielmassa lähestyn identiteettiä jälkimmäisestä näkökulmasta, eli tarkastelen identiteetin rakentumista vuorovaikutuksessa.

Seuraavaksi luon katsauksen aiempaan sosiaalipsykologiseen ja sosiaalitieteelliseen tutkimukseen etnisestä identiteetistä. Perehdyn ensin etnisen identiteetin käsitteeseen ja tarkastelen sellaista aikaisempaa tutkimusta, jossa etnistä identiteettiä on tutkittu vuorovaikutuksessa neuvoteltavana ilmiönä. Sen jälkeen keskityn vielä erityisesti itse määritellyn ja ulkopuolelta määritellyn identiteetin väliseen erotteluun ja siihen, minkälaisen näkökulman nämä käsitteet tarjoavat etniseen identiteettiin liittyvälle tutkimukselle.

2.1 Etninen identiteetti vuorovaikutuksessa rakennettuna ilmiönä

Etninen identiteetti määritellään usein yhdenlaiseksi sosiaalisen identiteetin muodoksi (Howard, 2000; Verkuyten, 2005, 43). Sosiaalisella identiteetillä tarkoitetaan niitä identiteetin puolia, jotka liittyvät ryhmäjäsenyyksiin. Itsensä määrittelemisen jonkun sosiaalisen ryhmän jäsenenä, kuten opiskelijana, naisena tai suomalaisena, on siis sosiaalinen identiteetti. Toisin sanoen kyse ei ole siitä, mikä erottaa yksilön muista tai tekee hänestä uniikin, vaan miten hän näkee itsensä osana jotain tiettyä ryhmää tai yhteisöä.

(Howard, 2000; Reicher, Spears, & Haslam, 2010, 45.) Etninen identiteetti on erityinen sosiaalisen identiteetin muoto, sillä siihen liittyy ajatus yhteisestä alkuperästä tai syntyperästä ja historiasta (Liebkind, Mähönen, Varjonen, & Jasinskaja-Lahti, 2015, 113; Verkuyten, 2005, 81). Oletus yhteisestä alkuperästä ei kuitenkaan tarkoita sitä, että etninen identiteetti olisi luonnollinen ja ehdoton kategoria (Reicher, 2001, 280–281). Muiden sosiaalisten identiteettien tavoin myös etninen identiteetti on sosiaalisesti rakennettu ja altis uusille tulkinnoille, muutoksille ja tilanteessa tapahtuville arvioinneille (Liebkind ym., 2015, 113, 116).

Identiteetin voi ajatella luovan linkin yksilön ja yhteiskunnan välille (Verkuyten, 2005, 16). Eri lähestymistavat usein korostavat joko yksilön tai yhteiskunnan roolia identiteetin rakentumisessa. Yhteiskunnan merkitystä korostavan näkökulman mukaan sosiaalinen ja yhteiskunnallinen konteksti on keskiössä. Tämän näkökulman mukaan erilaiset taloudelliset, poliittiset, kulttuuriset ja ideologiset tekijät määrittelevät yksilön identiteetin. Yksilöä korostavan näkökulman mukaan etninen identiteetti on tulosta yksilön omista valinnoista, henkilökohtaisista merkityksistä ja autonomisesta toiminnasta. Yhteiskuntaa tai yksilöä korostavissa näkökulmissa on lopulta kyse rakenteen ja toimijuuden välisestä suhteesta ja roolista identiteetin muodostumisessa. Rakenteen näkökulmasta yksilö siis joutuu passiivisesti hyväksymään ja vastaanottamaan sosiaalisten rakenteiden määrittelemän identiteetin, kun taas toimijuuden näkökulmasta yksilö itse aktiivisesti määrittelee oman identiteettinsä. Molemmissa näkökulmissa on omat vahvuutensa ja heikkoutensa. Rakennetta korostava näkökulma aliarvioi yksilön aktiivisen toiminnan ja vaikutusmahdollisuudet ja toimijuutta korostava näkökulma ei ota yksilön toimintaa rajoittavia rakenteita tarpeeksi huomioon. (Verkuyten, 2005, 16–18.) Tässä maisterintutkielmassa lähestyn identiteettiä kriittisen diskursiivisen psykologian ja retorisen psykologian näkökulmasta eli otan huomioon sekä rakenteen että toimijuuden. Tarkastelen yksilöä sekä diskurssien tuotteena että diskurssien tuottajana (Edley & Wetherell, 1997).

Muun muassa Yamaguchi (2005) on analyysissään asettanut tilanteisen diskurssin etusijalle makrotason diskurssiin nähden, sillä hänen mukaansa juuri kasvokkainen vuorovaikutus on tärkeä tila tuottaa, uusintaa, säilyttää ja jopa tuhota sosiaalisia todellisuuksia. Yamaguchi (2005) tarkasteli Japanista Yhdysvaltoihin lapsena muuttaneiden diskursseja ja sitä, miten

haastateltavat rakensivat omaa kansallista identiteettiään tutkijan kanssa käydyissä keskusteluissa. Yamaguchi (2005) kiinnitti tutkimuksessaan huomiota tilanteiseen kontekstiin ja siihen, että tutkija edusti haastateltavan kanssa samaa etnistä ryhmää. Kaiken kaikkiaan tutkimus osoitti, ettei haastateltavilla ollut jäykkää, joustamatonta tai vakaata kansallista identiteettiä. Identiteetti ei siis ole kiinteä rakenne, vaan se muuntuu kontekstin ja vertailukohdan mukaisesti.

Etnistä identiteettiä tarkastelevat tutkimukset ovat usein kiinnostuneita siitä, miten etninen identiteetti rakennetaan suhteessa muihin ryhmiin. Sosiaalipsykologian valtavirtaa edustavassa tutkimuksessa etninen vähemmistöidentiteetti määritellään usein suhteessa enemmistöryhmään ja kiinnostuksen kohteena ovat esimerkiksi valtaerot tai ryhmän yhteiskunnallinen status. (Sala, Dandy, & Rapley, 2010; Verkuyten, 2005, 91.) Tällainen dualistinen suhtautumistapa on kuitenkin hyvin rajoittunut ja jättää huomiotta muun muassa ryhmän sisäisen vertailun, aikaulottuvuuden sekä useat muut sosiaaliset ryhmät, joilla on tärkeä rooli sosiaalisten kategorioiden rajojen rakentamisessa ja identiteetin muodostamisessa (Verkuyten, 2005, 91).

Salan ym. (2010) tutkimus osoittaa, että sosiaalisten kategorioiden rajojen rakentamisessa käytetään sekä enemmistöön suuntautuvaa vertailua että myös sisäryhmän sisällä tehtävää vertailua. Sala ym. (2010) tutkivat, miten ensimmäisen sukupolven italialaissyntyiset maahanmuuttajat Australiassa rakensivat italialaista identiteettiään puheessaan. Tutkimuksessa italialaissyntyiset maahanmuuttajat keskittyivät italialaisen identiteetin aitouden osoittamiseen sekä etnisten kategorioiden rajojen rakentamiseen. Myös oman etnisen sisäryhmän sisällä tehtiin erontekoja muun muassa eri maahanmuuttajasukupolvien välillä. Salan ym. (2010) tutkimus korostaakin etnisen identiteetin moninaista, kontekstisidonnaista ja joustavaa luonnetta.

Edellä on käynyt ilmi, että etnisen identiteetin neuvotteluun liittyy sekä ryhmien välistä että ryhmän sisäistä vertailua. Lisäksi etnistä identiteettiä voidaan rakentaa erilaisilla identiteetin ja samastumisen tasoilla. Verkuyten ja de Wolf (2002) tutkivat, miten Alankomaissa asuvat kiinalaiset ottivat kantaa etniseen vähemmistöidentiteettiinsä keskustellessaan toistensa kanssa. Etnistä identiteettiä rakennettiin muun muassa ulkoisen

olemuksen, varhaisen sosialisoinnin ja ryhmälle prototyyppisten ominaisuuksien (tai niiden puutteen) kautta. Verkuyten ja de Wolf (2002) tunnustivat kolme erilaista tapaa puhua etnisestä identiteetistä: *olemisen* (being), *tuntemisen* (feeling) ja *tekemisen* (doing).

Oleminen rakentaa etnistä identiteettiä biologisten ominaisuuksien kautta. Tällöin etninen identiteetti näyttäytyy synnynnäisenä tai ulkoiseen olemukseen liittyvänä tosiasiana, johon ei voi vaikuttaa. Tutkimuksessa esimerkiksi ulkoiseen olemukseen liittyvä kokemus syrjinnästä toimi keskusteluissa resurssina, jolla rakennettiin etnistä identiteettiä.

Tunteminen puolestaan viittaa yksilön sisäiseen kokemukseen ja se toimi keskusteluissa riittävänä selityksenä etniselle identiteetille. *Tunteminen* on henkilökohtainen kokemus, johon muilla ihmisillä ei ole pääsyä, ja siksi sitä on muiden vaikea haastaa. Verkuytenin ja de Wolfin (2002) mukaan *tunteminen* toimiikin ikään kuin selityksenä ilman selitystä.

Lisäksi *tunteminen* näyttäytyi keskusteluissa pelkkää olemista tärkeämpänä ja aidompana minuutena. *Tekeminen* selittää identiteettiä ryhmälle tyypillisen toiminnan tai muun kulttuurisen ominaisuuden kautta. Esimerkiksi kielitaito nostettiin keskusteluissa usein esiin ominaisuutena, jonka avulla määriteltiin ”oikeat” kiinalaiset. Toisaalta se, ettei osannut puhua tai kirjoittaa kiinaa, toimi keskusteluissa diskursiivisena resurssina, jolla rakennettiin alankomaalaista kansallista identiteettiä. Toisin sanoen jotkut kulttuuriset ominaisuudet voivat toimia osoituksena ryhmäjäsenyydestä ja vastaavasti kulttuuristen ominaisuuksien puuttuminen toimii osoituksena siitä, että ei ole ryhmän jäsen. (Verkuyten & de Wolf, 2002.)

Oleminen, *tunteminen* ja *tekeminen* ovat kaikki erilaisia keinoja rakentaa etnistä identiteettiä, mutta ne eroavat siinä, kuinka deterministisiä ne ovat. Biologiset ominaisuudet, syrjinnän kokemus ja varhainen sosialisointi rakensivat keskusteluissa deterministisen kuvan etnisestä identiteetistä. Tällainen puhetapa korostaa niitä ulkoisia tekijöitä, jotka muovaavat yksilöä, ja jättää vain vähän tilaa toimijuudelle. Verkuyten ja de Wolf (2002) nostivat kuitenkin esiin myös tapauksia, joissa keskustelijat rakensivat itselleen aktiivisen roolin. Tällöin keskustelijat näyttäytyivät toimijoina, jotka voivat tehdä valintoja ja yhdistellä parhaita puolia molemmista kulttuureista. Kulttuuri ei siis näyttäytynyt keskusteluissa asiana, joka vääjäämättömästi muokkaa ihmisen tietynlaiseksi. Henkilökohtaiset valinnat ja yhdistelmät olivat keskustelijoille mahdollisia juuri siitä

syystä, että he olivat kasvaneet molempien kulttuurien vaikutusten alaisina. Kulttuurien yhdisteleminen ja monikulttuuriset vaikutteet esitettiin keskusteluissa positiivisena asiana. (Verkuyten & de Wolf, 2002.)

Oleminen, tunteminen ja tekeminen voivat täydentää toisiaan tai olla toistensa kanssa ristiriidassa. Verkuytenin ja de Wolfin (2002) tutkimuksessa *oleminen, tunteminen* ja *tekeminen* täydensivät toisiaan, kun keskustelijat rakensivat kiinalaista etnistä identiteettiään ulkoisen olemuksen, kiinalaisen kasvatuksen ja tyypillisten kiinalaisten ominaisuuksien, kuten kielitaidon, kautta. Sen sijaan rakentaessaan alankomaalaista kansallista identiteettiä keskustelijat joutuivat ottamaan kantaa ulkoiseen olemukseensa ja varhaiseen sosialisatioonsa. Tällainen puhe voidaan kuitenkin tulkita itsensä etäännyttämiseksi kiinalaisesta identiteetistä ja kulttuurista. Keskustelijoiden täytyykin ottaa puheessaan huomioon mahdolliset syytökset oman ryhmän pettämisestä ja epälojaaliuudesta. Etninen identiteetti ei siis ole yksinkertainen asia, vaan herättää kysymyksiä eroista, yhteenkuulumisesta ja lojaaliudesta. (Verkuyten & de Wolf, 2002.)

2.2 Itse määritelty ja ulkopuolelta määritelty identiteetti

Se, miten ihminen kategorisoi itsensä ei välttämättä mene yhteen sen kanssa, miten toiset ihmiset hänet kategorisoivat. Etnisen identiteetin muodostumiseen liitetäänkin kaksi erisuuntaista prosessia, joita englanniksi kuvataan käsitteillä *assertion* ja *assignment* (Berbrier, 2008, 579). Edellinen käsite tarkoittaa sitä, että yksilö itse määrittelee itsensä ja oman identiteettinsä. Jälkimmäinen käsite puolestaan tarkoittaa sitä, että yksilön identiteetti määritellään ulkoapäin toisten ihmisten oletusten ja odotusten perusteella. Etninen identiteetti on siis osin itse aktiivisesti määritelty ja muodostettu sekä osin ulkoa tuleva ja toisten ihmisten määrittelemä. Nämä kaksi prosessia myös liittyvät kiinteästi toisiinsa. Yksilöt reagoivat heille tarjottuihin identiteetteihin ja toisaalta omalla toiminnallaan vaikuttavat siihen, millaisia identiteettejä heille tarjotaan. Etninen identiteetti on tulosta monimutkaisista vuorovaikutusprosesseista, jossa itsemäärittelyt ja ulkoa tulevat määrittelyt vuorottelevat. (Verkuyten, 2005, 56.) Tässä maisterintutkielmassa käytän edellä mainituista käsitteistä suomennoksena itse määriteltyä ja ulkopuolelta määriteltyä identiteettiä. Vaikka itse määritelty ja ulkopuolelta määritelty identiteetti eivät ole

englanninkielisten käsitteiden tarkkoja vastineita, koen käännökset kuitenkin muita vaihtoehtoja yksinkertaisemmiksi.

Itse määritellyn ja ulkopuolelta määritellyn identiteetin välinen jännite ilmenee muun muassa tilanteessa, jossa vähemmistöryhmän jäsenet kategorisoidaan vähemmistöidentiteetin mukaisesti, vaikka he itse korostaisivat tilanteessa jotakin muuta identiteettiä (Barreto & Ellemers, 2002). Esimerkiksi Van Oudenhovenin, Prinsin ja Buunkin (1998) perinteisempää sosiaalipsykologista lähestymistapaa edustavassa tutkimuksessa turkkilaiset maahanmuuttajat kategorisoivat itsensä yleensä sekä kansallisen että etnisen ryhmäjäsenyytensä mukaisesti, mutta alankomaalainen valtaväestö kategorisoi heidät ensisijaisesti etniseksi vähemmistöksi. Tutkimusten mukaan ihmiset ovat emotionaalisesti sitoutuneempia niihin ryhmiin, jonka ryhmäjäsenyyden ovat itse valinneet tai ansainneet, verrattuna sellaisiin ryhmiin, joihin toiset ihmiset kategorisoivat heidät (assigned group membership) (Ellemers, Kortekaas, & Ouwerkerk, 1999).

Ellemersin, Spearsin ja Doosjen (2002) mukaan yksilö voi vastustaa kategorisoitumista tiettyyn ryhmään monista erilaisista syistä. Erilaisia motivaatioita vastustaa kategorisointia ovat esimerkiksi halu korostaa omaa yksilöllisyyttä ja ainutlaatuisuutta. Yksilö voi myös ajatella, ettei kategoria ole relevantti kyseisessä tilanteessa tai että tilanteessa tulisi huomioida myös muita kategorioita. Lisäksi kategorisoinnin vastustamista voi motivoida myös tyytymättömyys ulkopuolelta määritellyn kategorian aiheuttamaan oman kontrollin ja toimijuuden menetykseen. Muiden ihmisten tekemää kategorisointia ei kuitenkaan vastusteta aina, vaan vastustus voi liittyä tiettyihin tilanteisiin ja konteksteihin. Tällainen tilanne voi olla sellainen, jossa esimerkiksi etninen ryhmäjäsenyys nostetaan esiin työkontekstissa, jossa sillä ei pitäisi olla merkitystä. (Ellemers ym., 2002.)

Edellä esitelty itse määriteltyä ja ulkopuolelta määriteltyä identiteettiä koskeva tutkimus edustaa perinteisempää sosiaalipsykologiasta lähestymistapaa, jossa ollaan kiinnostuneita suhteellisen pysyvistä sisäisistä taipumuksista ja asenteista. Itse määriteltyä ja ulkopuolelta määriteltyä etnistä identiteettiä on kuitenkin tutkittu myös diskursiivisen psykologian näkökulmasta, jota myös tämä maisterintutkielma edustaa. Esimerkiksi Malhi, Boon ja Rogers (2009) tutkivat, minkälaisia positioita Kanadassa asuvat eteläaasialaiset

haastateltavat rakensivat itselleen ja toisille ihmisille sekä millaisia diskursiivisia ja retorisia keinoja he käyttivät. Tutkimuksessa oltiin kiinnostuneita myös siitä, miten haastateltavat vastustivat muiden tarjoamia positioita ja ”uudelleenpositioivat” itsensä. Tutkimuksessa yksi haastateltava kertoi joskus ystävien kesken käyttävänsä itsestään etniseen taustaansa viittaavaa halventavaa liikanimeä. Malhi ym. (2009) tulkitsivat haastateltavan tällä tavoin vastustavan muiden ihmisten hänelle tarjoamaa etnistä identiteettiä ja kääntävän sen itse määritellyksi ja omaksutuksi identiteetikseen. Malhin ym. (2009) mukaan tämä toimi keinona, jolla haastateltava lisäsi omaa toimijuuttaan ja vältti tulevaisuutta nähdäksi herjaavan nimityksen uhrina.

Varjonen ym. (2013) tutkivat, miten inkerinsuomalaiset paluumuuttajat rakensivat etnistä identiteettiään ennen muuttoa Venäjällä ja muuton jälkeen Suomessa. Ennen muuttoa haastateltavat tyypillisesti rakensivat itselleen suomalaisen identiteetin. Suomeen muuton jälkeen haastateltavat rakensivat identiteettiään useammilla eri tavoilla ja suomalainen identiteetti kyseenalaistettiin. Varjonen ym. (2013) tunnistivat kolme erilaista tulkintarepertuaaria, joilla haastateltavat ottivat kantaa identiteetteihinsä: biologisen repertuaarin, sosialisatiorepertuaarin ja ryhmien välisten suhteiden repertuaarin. Ryhmien välisten suhteiden repertuaarissa korostui enemmistön rooli haastateltavien identiteettien määrittelijänä. Tässä repertuaarissa haastateltavat viittasivat heille ulkopuolelta määriteltyihin identiteetteihin ja kuvasivat olevansa Venäjällä suomalaisia ja Suomessa venäläisiä. Haastateltavien puheissa suomalainen enemmistö kiisti heidän itse määrittelemänsä sisäisen suomalaisen identiteetin ja pakotti heille venäläisen identiteetin. Haastateltavien mukaan suomalainen identiteetti ei siis ole heille mahdollinen Suomessa. Varjosen ym. (2013) tutkimuksessa korostuu identiteettineuvotteluiden tilanteinen luonne ja se, että identiteetit rakennetaan aina suhteessa aikaan, paikkaan ja muihin ryhmiin.

Ristiriita itse määritellyn ja ulkopuolelta määritellyn etnisen identiteetin välillä näkyy erityisen hyvin Petterssonin ym. (2016) tutkimuksessa, jossa tarkasteltiin ruotsalaisten oikeistopopulistisen puolueen maahanmuuttajataustaisten poliitikkojen identiteettineuvotteluja heidän poliittisissa blogeissaan. Tutkimuksessa oltiin kiinnostuneita siitä, miten poliitikot rakensivat diskursiivisesti etnistä vähemmistöidentiteettiään suhteessa puolueen maahanmuuttovastaiseen ideologiaan. Tutkimuksessa siis tarkasteltiin,

minkälaisia subjektipositioita poliitikot rakensivat itselleen ja miten he sovittelivat useita toisiaan täydentäviä sekä ristiriitaisia identiteettejä.

Petterssonin ym. (2016) tutkimuksessa poliitikot tyypillisesti hyväksyivät etnisen identiteettinsä ulkopuolelta määritellyllä tasolla, mutta hylkäsivät sen itse määritellyllä tasolla. Etninen identiteetti ikään kuin myönnettiin välttämättömänä biologisiin tekijöihin, syntyperään ja ulkonäköön liittyvänä tosiasiana. Petterssonin ym. (2016) mukaan poliitikot rakensivat etnistä identiteettiä *tietämisen* (knowing) ja *olemisen* (being) tasoilla. Etnistä identiteettiä kuitenkin vastustettiin *tuntemisen* (feeling), *tekemisen* (doing) ja *haluamisen* (wanting) tasoilla. Sen sijaan ruotsalaisen kansallisen identiteetin poliitikot rakensivat itse aktiivisesti ja monipuolisesti. Ruotsalaisen identiteetin rakentamisessa käytettiin apuna erilaisia argumentatiivisia keinoja, kuten varhaista sosialisatiota, ruotsiin kohdistettua ylpeyttä ja rakkautta sekä oikeutta omiin yksilöllisiin mielipiteisiin. (Pettersson ym., 2016.)

Petterssonin ym. (2016) mukaan poliitikkojen blogeissaan rakentamalla subjektipositioilla oli erilaisia diskursiivisia funktioita. Käyttämällä omaa vähemmistötaustaa argumentatiivisena työkaluna poliitikot muun muassa tekivät jaon ”hyviin ja ”huonoihin” maahanmuuttajiin, kielsivät rakenteellisen rasmin olemassaolon ja syyttivät muita maahanmuuttajia sekä poliittisia vastustajiaan heihin kohdistuvasta syrjinnästä. Lisäksi poliitikkojen rakentama etninen identiteetti toimi osoituksena siitä, että heidän oikeistopopulistinen puolueensa on päässyt eroon rasistisesta menneisyydestään. Poliitikkojen diskursiivisesti rakentamien etnisten identiteettikonstruktioiden funktio siis oli oman puolueen maahanmuuton- ja monikulttuurisuuden vastaisen ideologian edistäminen. Tutkimuksen perusteella näyttääkin siltä, että maahanmuuttajataustaisista poliitikoista voi potentiaalisesti tulla voimakkaita aseita oikeistopopulistisille ja maahanmuutonvastaisille puolueille. Vaihtoehtoisesti maahanmuuttajataustaiset poliitikot olisivat voineet omalla toiminnallaan pyrkiä laajentamaan ruotsalaisuuden käsitystä koskemaan myös erilaisia etnisiä ryhmiä. (Pettersson ym., 2016.)

Petterssonin ym. (2016) tutkimus toimii tärkeänä vertailukohteena tälle maisterintutkielmalle, sillä molemmissa tutkimuksissa tarkastellaan maahanmuuttajataustaisten poliitikkojen identiteettineuvotteluja poliittisissa blogeissa.

Petterssonin ym. (2016) tutkimuksessa kiinnostuksen kohteena oli jännite poliitikkojen vähemmistöidentiteetin ja puolueen maahanmuuttovastaisen ideologian välillä. Tässä maisterintutkielmassa näkökulma on toinen, sillä tarkastelen maahanmuuttajataustaisten poliitikkojen identiteettityötä yleisellä tasolla, ilman puolueen ideologian aiheuttamaa jännitettä. Poliitikkojen identiteettineuvotteluja on tärkeää tarkastella myös sellaisenaan, jotta voimme lisätä ymmärrystämme maahanmuuttajataustaisten poliitikkojen erityisestä asemasta yhteiskunnallisina vaikuttajina ja heidän kohtaamistaan ristiriitaisistakin odotuksista ja vaatimuksista. Maisterintutkielmani eroaa Petterssonin ym. (2016) tutkimuksesta myös siten, että tarkastelen maahanmuuttajataustaisia poliitikkoja Suomen kontekstissa.

3 TEOREETTIS-METODOLOGINEN LÄHESTYSMISTAPA

Tässä maisterintutkielmassa lähestyn identiteettiä vuorovaikutuksessa rakennettuna ilmiönä, joten sosiaalinen konstruktionismi tarjoaa luonnollisen teoreettisen viitekehyksen tutkimukselle. Sosiaalisen konstruktionismin alle mahtuu suuri kirjo erilaisia menetelmällisiä lähestymistapoja. Tässä maisterintutkielmassa olen käyttänyt aineiston analysoimiseen kriittisen diskursiivisen psykologian ja retorisen psykologian tarjoamia menetelmällisiä työkaluja. Seuraavaksi esittelen ensin sellaisia sosiaalisen konstruktionismin perusoletuksia, jotka toimivat myös tämän maisterintutkielman lähtökohtina. Tämän jälkeen luon katsauksen kriittiseen diskursiiviseen psykologiaan ja erityisesti niihin kriittisen diskursiivisen psykologian käsitteisiin, joita olen hyödyntänyt analyysissani. Viimeiseksi tarkastelen vielä retorisen psykologian tarjoaman näkökulman erityispiirteitä ja retorisessa analyysissä käytettäviä käsitteitä.

3.1 Sosiaalisen konstruktionismin viitekehys

Sosiaalinen konstruktionismi on tieteiden rajat ylittävä teoreettis-metodologinen viitekehys, eikä sillä näin ollen ole yhtä selkeää ja yhtenäistä kehitystarinaa. Sosiaalisen konstruktionismin kehityksen voi kuitenkin katsoa edustaneen pyrkimystä uudenlaiseen tiede- ja tutkimuskäsitykseen sosiaalitieteissä (Kuusela, 2002, 50). Sosiaalipsykologian piirissä sosiaalisen konstruktionismin synty yhdistetään usein 1970-luvun alkuun ja Gergenin (1973) kirjoitukseen sosiaalipsykologian historiallisuudesta (Burr, 2003, 13; Kuusela, 2002, 51). Vaikka sosiaalinen konstruktionismi ei ole selkeärajainen tai yhtenäinen suuntaus, sen alaisia lähestymistapoja yhdistävät tietyt perusoletukset.

Yksi tällainen sosiaalisen konstruktionismin perusoletuksista on kriittisyys totuutena tai itsestään selvänä pidettyä tietoa kohtaan. Konstruktionistisen lähestymistavan mukaan emme pääse käsiksi todellisuuteen sellaisenaan, vaan aina jostakin näkökulmasta merkityksellistettynä. Ne kategoriat, joiden avulla ymmärrämme maailmaa, eivät välttämättä perustu todellisiin ja luonnollisiin jakoihin, vaan ovat ihmisten itsensä luomia. Lisäksi tieto on aina aika- ja kulttuurisidonnaista. Pidämme totuutena sitä, mikä kyseisenä hetkenä on hyväksyttävä tapa ymmärtää maailmaa. Toisenlaiset tavat puhua ja

kategorisoida olisivat siis myös mahdollisia. Konstruktionistinen lähestymistapa onkin vastakkainen positivistiselle ja empiristiselle lähestymistavalle, joiden mukaan todellisuudesta saadaan objektiivista tietoa suoraan havainnoimalla. Sosiaalinen konstruktionismi suhtautuu kriittisesti valtavirtaa edustavaa psykologiaa ja sosiaalipsykologiaa kohtaan, ja tarjoaa hyvin erilaisen lähestymistavan moneen sosiaalipsykologiseen ilmiöön. (Burr, 2003, 2–8; Gergen, 1985, 2009, 5–6.)

Yksi keskeisimmistä sosiaalisen konstruktionismin perusoletuksista on, että tieto tuotetaan ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa. Ymmärryksemme maailmasta ei perustu todellisuudesta tekemiimme objektiivisiin havaintoihin, vaan sosiaaliin prosesseihin ja ihmisten välisiin neuvotteluihin. Ihmisten vuorovaikutuksessa rakentamalla todellisuuden versioilla on erilaisia seurauksia sille, miten ihmiset käyttäytyvät ja toimivat. Burr (2003, 5) käyttää esimerkkinä sitä, miten suhtautuminen alkoholismiin ja päihtymiseen on muuttunut historian kuluessa. Aikanaan päihtyminen on ollut rikos ja sen tyypillinen seuraus on ollut vangitseminen. Nykyään alkoholismia pidetään ensisijaisesti sairautena ja riippuvuuden muotona, jolloin sopiva toimintamuoto on hoitoon ohjaaminen. Erilaiset todellisuuden versiot ovat myös kytköksissä valtasuhteisiin, sillä ne määrittelevät, mitkä ovat eri ihmisille mahdollisia tapoja toimia ja miten toisia ihmisiä tulisi kohdella. (Burr, 2003, 4–5.)

Sosiaalisen konstruktionismin mukaan todellisuus siis rakentuu ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa. Tästä syystä kieli on keskeisessä asemassa konstruktionistisessa tutkimuksessa. Sosiaalisen konstruktionismin näkökulma kielen ja ajattelun väliseen suhteeseen on erilainen kuin (sosiaali)psykologian perinteisessä, valtavirtaa edustavassa ajattelutavassa, jonka mukaan kieli heijastaa ajattelua. Sosiaalisen konstruktionismin mukaan kieli määrittelee sen, miten ihmiset ajattelevat. Kaikki ne kategoriat ja käsitteet, joiden avulla havainnoimme ja ymmärrämme maailmaa, ovat peräisin käyttämästämme kielestä (Burr, 2003, 7–8). Sosiaalisen konstruktionismin mukaan kieli ei siis vain heijasta ajattelua, vaan on ajattelun edellytys. (Burr, 2003, 4–8; Gergen, 1985, 2009, 6.) Lisäksi kielenkäytöllä on käytännön seurauksia; kun ihmiset kommunikoivat toistensa kanssa, he samalla myös rakentavat todellisuutta (Burr, 2003, 8; Kuusela, 2002, 60).

Sosiaalinen konstruktionismi suhtautuu kriittisesti perinteiselle psykologialle tyypilliseen essentialismiin eli olemusajatteluun. Sosiaalisen konstruktionismin mukaan todellisuus rakentuu ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa eli ihmisillä ei voi olla mitään sisäistä pysyvää olemusta (Burr, 2003, 5). Siinä missä perinteinen psykologia etsii selityksiä sosiaalisille ilmiöille ihmisen sisältä, sosiaalisen konstruktionismin tutkimuskohde on ihmisten välinen vuorovaikutus ja sosiaaliset käytännöt (Burr, 2003, 8–9). Tämän maisterintutkielman kontekstissa tämä tarkoittaa, että en tarkastele identiteettiä ihmisen sisäisenä ominaisuutena, vaan ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa rakennettuna ilmiönä. Tarkastelemani vuorovaikutus on poliitikkojen blogikirjoitukset, joilla on tarkoitus vaikuttaa äänestäjiin ja mielipiteisiin. Lähestyn blogikirjoituksia kriittisen diskursiivisen psykologian ja retorisen psykologian tarjoamista näkökulmista. Seuraavaksi siirryn tarkastelemaan näitä metodisia lähestymistapoja tarkemmin.

3.2 Kriittinen diskursiivinen psykologia

Diskurssianalyysin avulla tutkitaan, miten sosiaalinen todellisuus rakentuu ja miten sitä rakennetaan kielenkäytöllä. Tutkimuksen kohde on teksti ja puhe sellaisenaan, eikä niiden takaa yritetä löytää ”oikeaa” todellisuutta. (Jokinen, Juhila, & Suoninen, 1999, 38; Potter & Wetherell, 1987, 35.) Diskurssianalyttisesta näkökulmasta ollaan siis kiinnostuneita siitä, miten toimijat kielenkäytöllään tekevät asioita ymmärrettäviksi. Tutkimuksessa ei pyritä löytämään teoille ja ilmiöille syitä, vaan tutkimuskohteena ovat ne tavat, joilla toimijat kuvaavat ilmiöitä ja nimeävät syitä sellaisenaan. (Jokinen ym., 1999, 18.)

Diskurssianalyysi tarkastelee kaikkea kielenkäyttöä tekemisenä. Kieli ei ole neutraali väline, jolla kuvataan maailmassa jo olemassa olevia objekteja, vaan puheen kohteet aktiivisesti rakennetaan kielenkäytöllä. Kielenkäytön todellisuutta luova luonne tarkoittaa myös sitä, että kielellä on todellisia sosiaalisia ja poliittisia seurauksia. Puhe on siis toimintaa ja tekemistä. (Potter & Wetherell, 1987, 6.) Kriittisen diskursiivisen psykologian näkökulmasta kielenkäyttäjä ei kuitenkaan voi täysin vapaasti luoda mitä tahansa versioita todellisuudesta, sillä kielenkäyttö ja vuorovaikutus tapahtuvat aina jossakin sosiaalisessa ja historiallisessa kontekstissa. Puhuessamme käytämme sellaisia ilmauksia, sanoja ja asioiden ymmärrettäviksi tekemisen tapoja, jotka ovat kussakin historiallisessa kontekstissa

saatavilla. Toisenlaiset versiot todellisuudesta voivat olla paremmin saatavilla kuin toiset tai kulttuurisesti vallitsevia. Kriittinen diskursiivinen psykologia kohdistaa huomionsa tällaisiin valta-asemiin ja tarkastelee sitä, keiden etuja erilaiset diskurssit palvelevat. (Edley, 2001, 190.)

Ihmiset siis käyttävät jo olemassa olevia kielellisiä resursseja rakentaessaan versioita todellisuudesta (Potter & Wetherell, 2001, 199). Identiteetin näkökulmasta tämä tarkoittaa, että yksilö nähdään sekä diskurssien tuottajana että diskurssien tuotteena (Edley & Wetherell, 1997). Toisaalta laajempi kulttuurinen konteksti sekä olemassa olevat kielelliset resurssit rajoittavat sitä, miten identiteettiä on mahdollista diskursiivisesti rakentaa. Toisaalta ihmiset käyttävät ja manipuloivat diskursseja saadakseen aikaan erilaisia sosiaalisia seurauksia. Laajempi historiallinen ja kulttuurinen konteksti sekä olemassa olevat kielelliset resurssit myös muuttuvat diskurssien joustavan käytön seurauksena. Kieli siis sekä mahdollistaa että rajoittaa yksilön toimintaa. (Edley, 2001, 190–191; Edley & Wetherell, 1997.) Tämä on johtava ajatus myös tässä tutkielmassa.

Kuten edellä on käynyt ilmi, kriittinen diskursiivinen psykologia yhdistää mikro- ja makrotason näkökulmat tarkastelemalla diskurssia sekä välittömän sosiaalisen vuorovaikutuksen tasolla että laajemmassa historiallisessa ja yhteiskunnallisessa kontekstissa (Benwell & Stokoe, 2006, 41). Käytännön tutkimusanalyysin näkökulmasta tämä tarkoittaa sitä, että hylkään muun muassa keskusteluanalyysille ominaisen tiukan aineistolähtöisyyden periaatteen (Edley, 2001, 190). En siis rajaa analyysiani pelkästään aineistossa esiintyvän välittömän vuorovaikutuksen tasolle, vaan otan huomioon laajemman historiallisen ja yhteiskunnallisen kontekstin, jossa poliitikot ovat blogikirjoituksensa kirjoittaneet. Lisäksi tarkastelen myös millaisia sosiaalisia ja poliittisia seurauksia blogeissa esiintyvillä diskursseilla on.

Kriittisen diskursiivisen psykologian keskeisiä käsitteitä ovat tulkintarepertuaari, ideologinen dilemma ja subjektipositio. Nämä käsitteet tarjoavat ikään kuin työkaluja, joiden avulla lähestyä aineistoa. Tämän maisterintutkielman kannalta keskeisin kriittisen diskursiivisen psykologian käsitteistä on subjektipositio, sillä sen avulla on mahdollista

päästä käsiksi identiteettiin liittyviin ilmiöihin. Olen kuitenkin analyysivaiheessa hyödyntänyt kaikkien kolmen käsitteen tarjoamia näkökulmia aineistoon.

Tulkintarepertuaarit ovat suhteellisen yhtenäisiä puhetapoja jostakin asiasta (Edley, 2001, 198). Edleyn (2001, 198) mukaan tulkintarepertuaarit ovat ikään kuin keskustelujen rakennuspalikoita eli kielellisiä resursseja, joita voidaan hyödyntää jokapäiväisessä vuorovaikutuksessa. Tulkintarepertuaarit tarjoavat pohjan yhteiselle jaetulle ymmärrykselle ja ovat tärkeä osa kunkin yhteisön arkijärkeä. Tulkintarepertuaarin käsitteeseen sisältyy kriittisen diskursiivisen psykologian ajatus siitä, että voimme puhua ja ajatella jostakin asiasta vain niillä tavoin, jotka ovat jo olemassa tai historia tekee meille mahdolliseksi. Tämä ei tarkoita sitä, etteikö uudenlaista ajattelua tai keskustelua ole olemassa, mutta se korostaa sitä, että puhuessamme lainaamme jo olemassa olevia tulkintarepertuaareja ja rakennamme uutta jo olemassa olevan päälle. (Edley, 2001, 198.)

Tulkintarepertuaarin ja diskurssin käsitteet ovat hyvin lähellä toisiaan; molempiin käsitteisiin sisältyy ajatus yhtenäisistä puhetavoista ja kielellisistä resursseista. Edleyn (2001, 202) mukaan käsitteiden ero piilee siinä, että niitä käytetään osoittamaan erilaisia tutkimuksellisia sijainteja diskurssianalyttisen tutkimuksen kentällä. Toisin sanoen käsitteitä käytetään osoittamaan, millaisia käsitteellisiä ja metodologisia oletuksia tutkimuksen taustalla on. Diskurssin käsitettä käytetään usein sellaisessa tutkimuksessa, jossa omaksutaan foucaultlainen näkökulma ja keskitytään valtaan liittyviin ilmiöihin. Tulkintarepertuaarin käsitteellä puolestaan korostetaan yksilön toimijuutta ja erilaisia retorisia mahdollisuuksia. (Edley, 2001, 202.) Tässä tutkielmassa käytän diskurssin käsitettä. En kuitenkaan viittaa käsitteellä sellaiseen foucaultlaiseen näkökulmaan, jossa yksilö nähdään vallitsevien diskurssien uhrina, vailla toimijuutta tai mahdollisuutta saada aikaan muutosta (Benwell & Stokoe, 2006, 30; Burr, 2003, 23; Edley, 2001, 202). Sen sijaan käytän käsitettä osoituksena kriittisen diskursiivisen psykologian näkökulmasta, joka ottaa huomioon sekä tilanteisen vuorovaikutuksen että laajemman kulttuurihistoriallisen kontekstin (Benwell & Stokoe, 2006, 41).

Tulkintarepertuaarin ja ideologisen dilemman käsitteet ovat osittain päällekkäisiä, sillä molemmilla viitataan kielellisiin resursseihin, joita käytetään vuorovaikutuksessa (Edley,

2001, 204). Ideologisen dilemman käsite kuitenkin eroaa tulkintarepertuaarista siinä, että se korostaa arkijärjen dilemmaattista luonnetta. Arkijärkeen sisältyy siis erilaisia vastakkaisia aineksia ja teemoja; jokaiselle väittämälle on löydettävissä yhtä tosi vastaväite. Tämä näkyy jo esimerkiksi sananlaskuissa, joista toinen kehottaa ”lyömään viisaat päät yhteen”, mutta toinen varoittaa, että ”mitä useampi kokki, sen huonompi soppa”. Tällaiset arkijärjen vastakkaiset teemat laittavat ihmiset pohtimaan ja keskustelemaan, eli takaavat sen, että ylipäättään on tarve ajattelulle. (Billig ym., 1988, 16–17.) Billigin retorisen psykologian mukaan ajattelu ja kieli ovatkin luonteeltaan argumentatiivisia (Billig, 1996; Billig ym., 1988). Tämä ajattelun ja kielen argumentatiivisuus saattaa olla korostuneempaa nimenomaan poliittisissa diskursseissa, ja näkyä poliitikkojen poliittisissa blogeissa erilaisina ideologisina dilemmoina.

Subjektipositio voidaan määritellä eräänlaiseksi sijainniksi keskustelussa tai identiteetiksi, joka tehdään merkitykselliseksi tietynlaisella puheella. (Edley, 2001, 210.) Subjektipositiot eivät siis ole kiinteitä tai pysyviä rooleja, vaan ne voivat elää ja muuttua tilanteiden ja tuotettujen diskurssien mukaisesti. Tutkimusanalyysin näkökulmasta subjektipositiot löytyvät, kun kiinnitetään huomiota siihen, minkälaisiin henkilöihin puheessa viitataan tai minkälainen henkilö kielenkäytöstä rakentuu puheessa (Edley, 2001, 210).

Subjektipositioden avulla on mahdollista tarkastella, mitä subjektipositiot saavat aikaan siinä vuorovaikutuskontekstissa, jossa niitä käytetään. Eri subjektipositioilla voi siis olla erilaisia diskurssiivisia funktioita tai retorisia päämääriä. Lisäksi tiettyjen subjektipositioden esiintyvyys ja saatavuus kertovat jotain myös laajemmasta ideologisesta kontekstista.

(Edley, 2001, 217.) Tässä maisterintutkielmassa hyödynnän näitä molempia näkökulmia.

Tarkastelen, miten erilaisia subjektipositioita käytetään kussakin puhetilanteessa ja minkälaisia diskurssiivisia funktioita näillä subjektipositioilla on. Lisäksi kiinnitän huomiota subjektipositioden laajempiin sosiaalisiin ja yhteiskunnallisiin merkityksiin. Minua siis kiinnostaa, minkälaiset subjektipositiot ja kielelliset resurssit ovat poliitikoille saatavilla.

3.4 Retorinen psykologia

Retorinen argumentointi on kaikkeen kielenkäyttöön olennaisesti liittyvä ominaisuus

(Billig, 1996; Potter, 1996, 106). Retoriikka on siis läpitunkeva piirre kaikessa ihmisten

välisessä vuorovaikutuksessa ja siinä, miten ihmiset saavuttavat yhteisymmärryksiä asioista. (Potter, 1996, 106). Vielä ehkä selvemmin se on läsnä poliittisessa suostuttelevassa kielenkäytössä, jossa pyritään saamaan yhä suurempi joukko vakuuttuneeksi omasta poliittisesta viestistä. Tästä syystä retorista näkökulmaa ei voi sivuuttaa tässä maisterintutkielmassa. Retorisessa analyysissä tarkastellaan kielenkäyttöä siitä näkökulmasta, miten erilaiset todellisuuden versiot pyritään rakentamaan vakuuttaviksi ja kuinka viestin vastaanottajat saadaan sitoutumaan niihin. En siis tarkastele argumenttien totuudellisuutta vaan niitä resursseja, joita poliitikot käyttävät rakentaessaan kirjoituksissa ”tosiasioita”. (Jokinen ym., 1999, 126–129.)

Potter (1996, 107) jakaa retoriset keinot puolustavaan ja hyökkäävään retoriikkaan. Retorisessa analyysissä tuleekin ottaa huomioon nämä molemmat näkökulmat: millä keinoin todellisuuden versioita rakennetaan sekä miten toisia versioita pyritään horjuttamaan ja purkamaan. Retoriset keinot voidaan jaotella myös sen mukaan, keskittyvätkö ne väitteen esittäjään vai esitettyyn argumenttiin. Väitteiden esittäjään liittyvät keinot pyrkivät vaikuttamaan siihen, tuleeko argumentin esittäjästä luotettava vai jollakin tapaa arveluttava vaikutelma. Argumenttiin liittyvät keinot puolestaan vahvistamaan tai heikentämään itse argumentin vakuuttavuutta. (Jokinen ym., 1999, 132.)

Yksi argumentaation keskeisimmistä ulottuvuuksista on puhuja-yleisösuhte. Yleisösuhteella tarkoitetaan sitä, että argumentin tehokkuus määrittyy vasta sen vastaanotossa: sellainen argumentti, joka vakuuttaa yhden yleisön ei välttämättä toimi toisenlaiselle yleisölle. Tämä koskee niin argumentin sisältöä kuin niitä retorisia keinoja, joilla argumentaatiosta pyritään tekemään vakuuttavaa. (Jokinen ym., 1999, 128–129.) Kiinnitän tässä maisterintutkielmassa huomiota myös siihen, kenelle poliitikot kirjoituksensa kohdistavat ja kenet he pyrkivät vakuuttamaan.

Argumentaatioon liittyy keskeisesti myös kategorisointi. Jokainen kuvaus todellisuudesta rakentaa kuvauksessa esiintyvät henkilöt, asiat ja tapahtumat tietynlaiksi ja liittää niihin tietyt ominaisuudet (Potter, 1996, 111). Kategoriat eivät siis ole maailmassa valmiina, vaan ihmiset rakentavat ne vuorovaikutuksessa toistensa kanssa ja niistä neuvotellaan (Billig, 1996, 165). Retorisen analyysin avulla voidaan esimerkiksi tarkastella kategorioiden

tilanteista käyttöä. Eri kategoriat palvelevat erilaisia funktioita ja niitä voidaan käyttää puheessa esimerkiksi oikeuttamaan tai kritisoimaan jotakin. (Billig, 1996, 165.) Eri kategoriat voivat myös tehdä erilaiset seuraukset ja toimenpiteet ymmärrettäviksi (Jokinen ym., 1999, 143; Potter, 1996, 111–112). Esimerkiksi sosiaalityön asiakkaan ongelmien kategorioiminen joko päihdeongelmaksi tai mielenterveysongelmaksi puoltaa erilaisia toimenpiteitä (Jokinen ym., 1999, 143).

Retorisen analyysin avulla voidaan tarkastella myös puhujakategorioita, eli sitä, mistä kategorioista käsin kielenkäyttäjä rakentaa argumentaatiotaan. Yleensä arvostetusta tai arvovaltaisesta kategoriasta esitetyt väitteet kuulostavat vakuuttavammilta kuin vähemmän arvostetusta kategoriasta esitetyt väitteet. Puhujakategoriat eivät kuitenkaan ole pysyviä vaan puhuja voi eri tilanteissa kategorisoida itsensä eritavoin. Esimerkiksi poliitikko voi joissakin tilanteissa kuulostaa vakuuttavammalta, jos hän puhuu politiikan kategorian sijasta esimerkiksi helsinkiläisenä, kulttuurin harrastajana tai perheenäitinä. Käytettyjä puhujakategorioita tarkastelemalla voidaan siis tehdä tulkintoja myös yleisösuhteesta: tietynlaista yleisöä voidaan pyrkiä vakuuttamaan sijoittamalla itsensä tiettyyn kategoriaan. Kategorian jäsenyys ei kuitenkaan ole itsestäänselvyys, vaan siitäkin käydään neuvotteluja, eikä puhujalla ole pääsyä kaikkiin kategorioihin. (Jokinen ym., 1999, 135–136.)

Yhdenlainen retorinen keino on myös konsensuksella tai asiantuntijan lausunnolla vahvistaminen. Tällöin argumenttia vahvistetaan esittämällä muidenkin tahojen olevan asiasta samaa mieltä. Myös me-retoriikka on eräänlaista konsensuksella vahvistamista. Me-retoriikka on erityisen tyypillistä poliittiselle viestinnälle, jossa pyritään saamaan aikaan vaikutelma suuremmasta joukosta, jonka intressit ovat yhteneväiset (Billig, 1996; Hyvärinen, 1994, 71–72).

Argumentaatiota voidaan pyrkiä vahvistamaan myös metaforilla ja ääri-ilmauksilla. Metaforien avulla kielenkäyttäjä saa ilmaistua uuden ajatuksen vertaamalla sitä johonkin ennestään tuttuun ja helposti ymmärrettävään asiaan (Gill & Whedbee, 1997, 173). Metaforat ovat siten tehokkaita retorisia keinoja, sillä ne luovat haluttuja konnotaatioita ilman monipolvista argumentaatiota (Jokinen ym., 1999, 149). Ääri-ilmaisuilla puolestaan korostetaan jotain piirrettä, jota kuvauksen kohteeseen halutaan liittää käyttämällä jonkin

arviointiulottuvuuden ääripäitä (Potter, 1996, 187). Tällaisia ilmaisuja ovat esimerkiksi: ei yhtään, kaikki, jokainen, ei koskaan, joka kerta ja täysin. Ääri-ilmauksia voi käyttää argumentaation tukena esimerkiksi valittamisessa, syyttämässä, oikeuttamisessa ja puolustamisessa (Pomerantz, 1986).

Billig (1996, 122) korostaa, että kaikki argumentit tulee ymmärtää aina osana laajempaa argumentaatiokontekstia. Argumentit ovat aina suhteessa toisiinsa: kun puollat yhtä argumenttia, samalla vastustat toista. Argumenteilla on siis sekä eksplisiittinen että implisiittinen merkitys. (Salonen, 2001, 309.) Retorisessä analyysissä tuleekin ottaa huomioon, mihin keskusteluun tarkasteltavat argumentit ovat puheenvuoroja (Billig, 1996, 122). Lisäksi retorisisessä analyysissä on olennaista tarkastella, mitä argumenteilla tehdään niissä tilanteissa, joissa ne tuotetaan (Jokinen ym., 1999, 127; Potter, 1996, 103, 108). Retoristen keinojen analyysi on tämän maisterintutkielman näkökulmasta mielekäs metodinen lähestymistapa muun muassa siksi, että sen avulla on mahdollista tarkastella, miten subjektipositioita tai identiteettejä rakennetaan ja miten erilaisia kategorisointeja vahvistetaan tai haastetaan. Lisäksi retorisen analyysin kautta voi päästä käsiksi siihen, miten toisia asioita ja tapahtumia normalisoidaan ja toisista rakennetaan epänormaaleja ja kyseenalaisia. Retorinen analyysi on siis yksi työkalu, jonka avulla on mahdollista tarkastella kielenkäyttöä toimintana, jolla on seurauksia ja joka rakentaa sosiaalista todellisuuttamme. (Jokinen ym., 1999, 156.)

4 AINEISTO, TUTKIMUSKYSYMYKSET JA ANALYYSI

4.1 Poliittiset blogit

Suurimmassa osassa etnistä identiteettiä koskevista diskursiivisista tutkimuksista aineisto on kerätty haastattelemalla. Tällaisessa asetelmassa tutkija vääjäämättä osallistuu aineiston tuottamiseen ja siihen, miten haastateltavan identiteetti aineistossa rakentuu, sillä etninen identiteetti rakennetaan vuorovaikutuksessa (ks. Merino & Tileagă, 2011). Tämän maisterintutkielman aineisto koostuu kolmen maahanmuuttajataustaisen poliitikon blogikirjoituksista. Aineisto on siis niin kutsuttu luonnollinen aineisto eli se on olemassa tutkijasta ja tutkimuksesta riippumatta (Potter & Hepburn, 2005). Toisin sanoen tutkija ei ole vaikuttanut aineiston sisältöön kuten haastattelussa, jossa haastattelija toimii vuorovaikutuskumppanina ja tarjoaa kysymyksillään tietynlaisia käsitteitä, kategorioita ja identiteettejä (ks. Potter & Wetherell, 1987, 165; Taylor, 2001, 27–28). Tutkimalla poliitikkojen itse kirjoittamia blogeja olen välttänyt sen, että omat odotukseni tai tutkimuksen näkökulma vaikuttaisivat aineiston sisältöön. Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, etteikö tutkimukseni näkökulma vaikuttaisi siihen, minkälaisia tulkintoja olen aineistosta tehnyt.

Blogit tarjoavat kiinnostavan aineiston tälle tutkielmalle siksi, että blogeja pidetään identiteetin rakentamisen paikkoina, jossa kirjoittaja voi esittää itsensä haluamallaan tavalla (Gurak & Antonijevic, 2008). Poliittiset blogit ovat kiinnostava aineisto etnistä ja kansallista identiteettiä tarkastelevalle tutkimukselle myös siksi, että identiteetti on käsitteenä koko ajan yhä politisoituneempi ja identiteettipolitiikalla on yhä merkittävämpi asema yhteiskunnallisissa keskusteluissa. Lisäksi yhteiskunnan näkyvien julkisten toimijoiden, kuten poliitikkojen, identiteettiin liittyvän diskursiivisen työn voi ajatella kertovan jotain myös vallitsevasta yhteiskunnallisesta ilmapiiristä ja ajan hengestä.

Poliittisista blogeista on tehty aikaisemmin vain vähän diskursiivista sosiaalipsykologista tutkimusta. Poikkeuksena jo edellä mainittu Pettersson (2017), joka väitöstutkimuksessaan tarkasteli poliittisia blogeja nationalistisen kommunikaation ja suostuttelun välineinä. Petterssonin ym. (2016) mukaan luonnollisia aineistoja tutkimalla on mahdollista

tarkastella etnistä identiteettiä hieman erilaisesta ja vähemmän käytetystä näkökulmasta, ja siten tuottaa uudenlaista tietoa sen sosiaalisesti rakentuvasta ja argumentatiivisesta luonteesta. Petterssonin (2016, 2017) tavoin pyrin poliittisia blogeja tutkimalla tukemaan sosiaalipsykologisessa tutkimuksessa käytettävien aineistojen moninaisuutta.

Pettersson (2017) ehdottaa, että poliittiset blogit voivat olla erityisen tärkeä viestintäkanava marginalisoiduille ryhmille, kuten esimerkiksi niille, jotka eivät saa haluamaansa tilaa perinteisessä mediassa. Petterssonin ym. (2016) tutkimuksessa tällainen marginalisoitu ryhmä on oikeistopopulistiset poliitikot, mutta sama ajatus voi soveltua myös maahanmuuttajataustaisiin poliitikoihin. Myöskään maahanmuuttajataustaiset poliitikot eivät välttämättä saa perinteisessä mediassa sellaista huomiota kuin he haluaisivat. Aikaisemman tutkimuksen mukaan etnisen vähemmistön ylläpitämissä blogeissa usein kommentoidaan valtamediaa ja sen puutteita sekä nostetaan esiin, miten yhteiskunnalliset ongelmat vaikuttavat tiettyihin vähemmistöryhmiin (Pole, 2005). Lisäksi blogeissa haastetaan etniseen identiteettiin liittyviä negatiivisia konstruktioita (Brock, Kvasny, & Hales, 2010; Gabriel, 2016). Oikeusministeriön laatimassa Kuntademokratiaindikaattorit 2017 -raportissa (Kestilä-Kekkonen, Sipinen, Borg, & Tiihonen, 2018) mainitaan, että kotimaankieliset kuntavaaliehdokkaat olivat käyttäneet vieraskielisiä ehdokkaita useammin rahaa vaalimainontaan printtilehdissä, kun taas vieraskieliset kuntavaaliehdokkaat olivat käyttäneet jonkin verran useammin rahaa vaalimainontaan kotisivuilla ja blogeissa. Jostain syystä maahanmuuttajataustaiset poliitikot siis panostivat enemmän poliittisiin blogeihin kevään 2017 kuntavaaleissa Suomessa.

Valitsin blogit tutkimusaineistoa varten etsimällä Helsingin kaupunginvaltuustosta maahanmuuttajataustaisia kaupunginvaltuutettuja, jotka ovat olleet aktiivisia blogikirjoittajia. Päädyin tarkastelemaan kaupunginvaltuutettujen blogeja, koska eduskunnassa oli maisterintutkielmaa aloittaessani vuoden 2019 alussa vain yksi maahanmuuttajataustainen kansanedustaja. Maahanmuuttajataustaisista kaupunginvaltuutetuista aktiivisia blogikirjoittajia olivat olleet Abdirahim (Husu) Hussein, Nasima Razmyar ja Ozan Yanar. Abdirahim Hussein on Helsingin kaupunginvaltuutettu SDP:n valtuustoryhmässä. Hän oli aiemmin keskustan jäsen, mutta siirtyi SDP:hen vuonna

2016. Hussein on syntynyt Somaliassa ja tullut turvapaikanhakijana Suomeen 15-vuotiaana. Nasima Razmyar on Helsingin apulaispormestari sekä Helsingin kaupunginvaltuutettu SDP:n valtuustoryhmässä. Razmyar nousi eduskuntaan vuoden 2015 eduskuntavaaleissa, mutta erosi edustajantoimestaan, kun tuli valituksi apulaispormestariksi vuonna 2017. Razmyar on syntynyt Afganistanissa ja tullut turvapaikanhakijana Suomeen 8-vuotiaana. Yanar on Helsingin kaupunginvaltuutettu vihreiden valtuustoryhmässä. Myös Yanar nousi eduskuntaan vuoden 2015 eduskuntavaaleissa, mutta menetti paikkansa seuraavissa vuoden 2019 eduskuntavaaleissa. Yanar on syntynyt Turkissa ja muuttanut Suomeen 14-vuotiaana.

Hussein käyttää Uuden Suomen Puheenvuoro-blogipalvelua. Yanar on julkaissut blogikirjoituksia sekä Iltalehden että Uuden Suomen Puheenvuoro-blogipalvelussa. Monet kirjoituksista on julkaistu näissä molemmissa blogipalveluissa. Valitsin aineistokseni Yanarin Uuden Suomen Puheenvuoro-blogin, sillä siellä oli enemmän julkaisuja tarkastelemallani ajanjaksolla. Myös Razmyar on käyttänyt useampia blogipalveluja, mutta julkaissut eniten sisältöä Iltasanomien blogipalvelussa. Sen jälkeen, kun Razmyar valittiin Helsingin apulaispormestariksi kesällä 2017, hän siirtyi kirjoittamaan Helsingin Kaupungin blogipalveluun. Tutkimusaineistokseni valikoituivat siis Husseinin ja Yanarin Puheenvuoro-blogipalvelussa julkaisemat blogit sekä Razmyarin Iltalehden ja Helsingin kaupungin blogipalveluissa julkaisemat blogit.

Poliitikoista Hussein on julkaissut ylivoimaisesti eniten blogikirjoituksia ja on hyvin aktiivinen kirjoittaja edelleen. Sen sijaan Razmyar ja Yanar ovat julkaisseet Husseinin verrattuna vähemmän tekstejä, ja he ovat olleet aktiivisempia blogikirjoittajia vuoden 2015 eduskuntavaalien aikoihin. Pyrin tasapainottamaan blogikirjoitusten määrää niin, ettei yhdeltä poliitikolta tulisi aineistoon huomattavasti enemmän blogikirjoituksia kuin toisilta. Samalla halusin kuitenkin saada aineistokseni myös mahdollisimman tuoreita tekstejä. Päädyin tarkastelemaan Husseinin blogitekstejä vuosilta 2017–2018. Razmyarin ja Yanarin kohdalla pidensin tarkastelemaani aikaväliä vuosiin 2015–2018, jotta sain myös heiltä tarpeeksi kirjoituksia tutkimusaineistoon.

Etsin tutkimusaineistoon sopivat blogikirjoitukset lukemalla ensin kaikki kyseisten poliitikkojen julkaisemat tekstit tarkastelemaltani aikaväliltä. Käytin aineistoksi sopivien

kirjoitusten tunnistamisessa apuna sellaisia avainsanoja, kuten maahanmuutto, maahanmuuttaja, etninen vähemmistö, suomalainen ja suomalaisuus. Tutkimusaineistoon valikoituivat sellaiset blogitekstit, joissa poliitikot kirjoittivat etnisestä tai kansallisesta identiteetistä ja toivat esiin oman henkilökohtaisen kokemuksen tai mielipiteen. Aineiston ulkopuolelle jäivät siis muista aiheista ja täysin neutraalista asiantuntijanäkökulmasta kirjoitetut blogikirjoitukset. Tutkimusaineistoksi valikoitui lopulta 36 blogikirjoitusta, jotka olivat pituudeltaan 1–2 sivua. Kokosin aineistoksi valikoituneet blogikirjoitukset yhteen yhdeksi Word-asiakirjaksi. Aineistoa oli lopulta yhteensä 48 sivua.

Tutkielman aineisto koostuu siis julkisuudessa työskentelevien henkilöiden julkisista kirjoituksista. Tästä syystä tein vastaavan valinnan kuin Pettersson (2017) ja päädyin käyttämään blogikirjoitusten kirjoittajien nimiä ilman poliitikoilta erikseen pyydettyä suostumusta. Analysoin poliitikkojen blogikirjoituksia teksteinä ja niissä rakennettuja identiteettejä puhetekoina. En siis oletta kirjoitusten tai niissä rakennettujen identiteettien edustavan poliitikkojen ”oikeita” sisäisiä ajatuksia, identiteettejä tai olotiloja.

4.2 Tutkimuskysymykset ja analyysin kulku

Kuten edellä on käynyt ilmi, aikaisemman tutkimuksen mukaan maahanmuuttajataustaisen kansanedustajan asema yhteiskunnallisena vaikuttajana on monella tapaa erityinen, ja he joutuvat hallitsemaan heihin maahanmuuttajataustan perusteella kohdistettuja odotuksia (ks. Bird, 2005; Dahlstedt, 2005; Weide & Saukkonen, 2013). Tästä syystä olen kiinnostunut siitä, miten poliitikot rakentavat diskursiivisesti etnistä ja kansallista identiteettiään poliittisissa blogeissaan. Lähestyn identiteettiä käyttämällä apuna subjektiposition käsitettä. Subjektipositiot eivät ole kiinteitä tai pysyviä rooleja, vaan ikään kuin keskustelussa tuotettuja sijainteja. Ne ovat identiteettejä, jotka tehdään merkityksellisiksi tietynlaisella puheella, ja jotka voivat muuttua tuotettujen diskurssien mukaisesti. (Edley, 2001, 210.) Käytän subjektipositiota siis analyttisenä työkaluna, jonka avulla tarkastelen poliitikkojen identiteettineuvotteluja.

Tarkastelen tutkielmassani sitä, millaisia subjektipositioita poliitikot rakentavat blogikirjoituksissaan. Kriittisen diskursiivisen psykologian näkökulman mukaisesti huomioin analyysissäni myös sen historiallisen ja kulttuurisen kontekstin, jossa

diskursiivista työtä tehdään. Mielestäni kriittisen diskursiivisen psykologian näkökulma yksilöön sekä diskurssien tuottajana että diskurssien tuotteena onkin tutkimusaiheeni kannalta tärkeä. Minua siis kiinnostaa, minkälaiset subjektipositiot ovat etnisiin vähemmistöryhmiin kuuluville poliitikoille saatavilla.

Retorisen psykologian näkökulman mukaisesti otan huomioon kielenkäytön argumentatiivisen luonteen ja sen, että poliitikot kirjoittavat blogeja poliittisten viestien välittämiseksi. Huomioin siis sen, että poliitikkojen blogeissaan rakentamat subjektipositiot ovat yhteydessä kirjoitusten poliittiseen argumentaatioon. Tästä syystä olen erityisen kiinnostunut siitä, millaisia diskursiivisia resursseja ja retorisia keinoja poliitikot käyttävät neuvotellessaan omasta identiteetistään. Lisäksi tarkastelen sitä, kenelle poliitikot kohdistavat poliittiset viestinsä. Poliittisen ja laajemman yhteiskunnallisen kontekstin huomioiminen tarkoittaa myös sitä, että tarkastelen poliitikkojen blogikirjoituksissaan rakentamien subjektipositioden diskursiivisia funktioita. Toisin sanoen kiinnitän huomiota siihen, mitä poliitikot saavat rakentamillaan identiteettikonstruktioilla aikaiseksi.

Tutkimuskysymykseni ovat:

1. Miten maahanmuuttajataustaiset poliitikot rakentavat diskursiivisesti etnistä ja kansallista identiteettiään poliittisissa blogeissaan?
 - a. Millaisia subjektipositioita poliitikot rakentavat?
 - b. Millaisia diskursiivisia resursseja ja retorisia keinoja poliitikot käyttävät niiden rakentamisessa?
 - c. Millaisia funktioita poliitikkojen rakentamilla subjektipositioilla on?

Tutkimusanalyysissä oli useita osin lomittaisia vaiheita. Aloitin analyysin ensin yleiseltä tasolta ja luin aineiston läpi useaan kertaan. Pysin tunnistamaan siellä toistuvat teemat ja samalla kiinnittämään huomiota myös aineiston sisäiseen vaihtelevuuteen. Tämän jälkeen lähestyin aineistoa tarkastelemalla erityisesti niitä sijainteja tai identiteettejä, joista käsin poliitikot kirjoittivat ja jotka he rakensivat itselleen. Tarkastelin siis aineistoa subjektipositioden näkökulmasta. Kiinnitin huomiota myös siihen, miten poliitikot asemoivat lukijat ja muut blogikirjoituksissa esiintyvät henkilöt. Seuraavaksi siirryin analyysissäni yksityiskohtaisemmalle tasolle ja keskityin siihen, *miten* poliitikot rakensivat

subjektipositioitaan. Toisin sanoen tarkastelin sitä, millaisia diskursiivisia resursseja poliitikot käyttivät rakentaessaan subjektipositioitaan ja ketä vasten subjektipositiot rakentuivat. Tarkastelin myös niitä retorisia keinoja, joita poliitikot käyttivät identiteettineuvotteluissaan. Lisäksi kiinnitin huomiota siihen, miten poliitikot torjuivat tietynlaisia subjektipositioita. Viimeiseksi vein yksityiskohtaisen analyysini takaisin yleisemmälle tasolle ja tarkastelin poliitikkojen identiteettityötä osana poliittista ja yhteiskunnallista kontekstia. Lähestyin siis poliitikkojen identiteettineuvottelua poliittisena vaikuttamisena ja suostuttelevana retoriikkana. Keskityin tarkastelemaan sitä, kenelle poliitikot kohdistivat poliittisen argumentaationsa ja millaisia funktioita käytetyillä subjektipositioilla on.

5 TULOKSET

Seuraavaksi pyrin aineistoesimerkkien avulla osoittamaan, että poliitikot osallistuivat hyvin monitahoisiin identiteettineuvotteluihin poliittisissa blogeissaan. Poliitikot vaihtelivat diskursiivisesti etnisen vähemmistöidentiteetin ja kansallisen enemmistöidentiteetin välillä sekä myös erilaisilla identiteetin tasoilla. Poliitikon etninen ja kansallinen identiteetti saattoi rakentua useilla erilaisilla tavoilla samankin blogikirjoituksen sisällä. Valitsin seuraavissa alaluvuissa esittelemäni aineistoesimerkit sillä perusteella, että ne mielestäni havainnollistavat hyvin sitä diskursiivista työtä, mitä poliitikot tekivät etniseen ja kansalliseen identiteettiinsä liittyen.

Etniseen identiteettiin liittyvä puhe jakautui aineistossani kahteen luokkaan sen mukaan, oliko kyseessä itse määritelty vai ulkopuolelta määritelty identiteetti. Tyypillisesti poliitikot rakensivat etnistä identiteettiään aktiivisesti itse määritellyllä tasolla, mutta torjuivat sen ulkopuolelta määritellyllä tasolla. Itse määritelty etninen identiteetti rakennettiin monipuolisesti muun muassa *olemisen*, *tuntemisen* ja *tekemisen* (ks. Verkuyten & de Wolf, 2002) tasoilla sekä rinnakkain suomalaisen kansallisen identiteetin kanssa. Ulkopuolelta määritelty etninen identiteetti puolestaan oli aineistossani läsnä sitä kautta, että poliitikot olivat tietoisia siitä, että toisilla ihmisillä on erilaisia odotuksia heidän etniseen identiteettiinsä liittyen. Poliitikot kuitenkin tekivät aineistossani paljon diskursiivista työtä ulkopuolelta määritellyn etnisen identiteetin haastamiseksi. Tulkitsin poliitikkojen rakentavan sekä etnistä että kansallista identiteettiään usein juuri ulkopuolelta määritellyn etnisen identiteetin haastamisen kautta.

Poliitikot haastoivat ulkopuolelta määritellyn etnisen identiteetin muun muassa kritisoimalla suomalaisuuden kiistämistä ja maahanmuuttajien toiseuttamista. Lisäksi poliitikot vastustivat etnisen identiteetin ensisijaisuutta ja erityisen arvioinnin kohteeksi joutumista. Kriittinen suhtautuminen ulkopuolelta määriteltyä etnistä identiteettiä kohtaan näkyi myös yleistämisen, arvottamisen, luokittelun ja stereotyyppisen ajattelun vastustamisena. Aineistossa siis korostuivat erilaiset diskursiiviset ja retoriset keinot, joilla poliitikot haastoivat ulkopuolelta määriteltyä etnistä identiteettiä. Seuraavissa alaluvuissa

olen ryhmitellyt poliitikkojen identiteettineuvotteluja koskevan analyysini näiden keinojen alle.

5.1 Suomalaisuuden kiistämisen ja maahanmuuttajien toiseuttamisen kritiikki

Ensimmäinen aineistoesimerkki on blogikirjoituksesta, jossa poliitikko pohtii suomalaisuutta ja vastaa hänelle osoitettuihin väitteisiin, joiden mukaan hänestä ei voi koskaan tulla suomalaista. Aineistoesimerkissä poliitikko liikkuu etnisen vähemmistöidentiteetin ja kansallisen enemmistöidentiteetin välillä.

Esimerkki 1: Razmyar, 4.12.2015.

-
1	Olen monesti aiemmin ja tällä hetkellä yhä useammin kuullut, kuinka minusta ei voi tulla koskaan
2	suomalaista. Ei, vaikka mitä tekisin. Olen käynyt kouluni Suomessa, valmistunut korkeakoulusta, ollut
3	työelämässä koko ajan ja maksanut veroni. Tämäkään ei kuulemma riitä siihen, että on suomalainen.
4	Keskustelussa palataan aina lähtöpisteeseen: sinusta ei voi tulla suomalaista, koska sinussa ei virtaa
5	suomalainen veri.
6	Mielestäni kuitenkin tunne on verta sakeampaa. Tunne siitä, että on suomalainen ja haluaa olla osa tätä
7	yhteiskuntaa. Haluaa olla mukana muokkaamassa suomalaista tulevaisuutta ja jatkuvasti muuttuvaa
8	kuvaa siitä, millainen Suomi on – millaisia suomalaiset ovat. Meitä ei voi laittaa yhteen muottiin eikä
9	pidäkään. (...)
10	Minulta kysytään usein, miksi olen sopeutunut niin hyvin Suomeen. Tiedostan hyvin, että olen ollut
11	onnekas. Yksi tärkeimmistä asioista on perheeni ja afgaanikulttuuri, jota perheeni kesken vaalitaan.
12	Olen saanut pitää kaksi kotimaatani, elää kummankin maan kulttuuria ja käyttää kumpaakin
13	äidinkieltäni. (...)
14	Tämä on tärkeää muistaa, kun tänne saapuu ihmisiä, jotka eivät ole syntyneet Suomessa, mutta heistä
15	tulee suomalaisia ja he kasvattavat lapsensa suomalaisina. Heillä on kaksi kotimaata, kumpikin yhtä
16	rakkaita ja yhtä merkittäviä. Heillä on kaksi kieltä, kaksi tapakulttuuria, kaksi lempiruokaa ja arkea
17	kahdessa eri maailmassa. Nämä kaksi maailmaa kulkevat rinnakkain, eivät erillisinä toisistaan.
-

Aineistoesimerkin alussa poliitikko rakentaa etnistä identiteettiään ulkopuolelta määritellyllä tasolla kuvaamalla, kuinka hän tietää suomalaisen enemmistön kiistävän häneltä pääsyn suomalaisten kategoriaan. Poliitikko käyttää diskursiivisena keinona raportoitua puhetta (active voicing, Wooffitt, 1992, 155) ja kertoo muiden usein sanovan hänelle, ettei hänestä voi tulla suomalaista, koska hänessä ei virtaa suomalainen veri (rivit 4–5). Veri biologisena ominaisuutena tekee etnisestä identiteetistä väistämättömän tosiasian, joka määräytyy jo syntymässä (ks. Pettersson ym., 2016; Verkuyten & de Wolf, 2002). Poliitikko siis rakentaa etnistä identiteettiä pinnallisesti *tietämisen* (knowing) ja *olemisen* (being) tasoilla (ks. Verkuyten, 2005, 198–203). Käyttämällä ilmaisuja ”olen

kuullut” (rivi 1) ja ”kuulemma” (rivi 3) poliitikko rakentaa etnisen identiteetin omasta tahdosta ja toiminnasta riippumattomaksi. Ääri-ilmaukset ”minusta ei voi tulla koskaan suomalaista” ja ”Ei, vaikka mitä tekisin” (rivit 1–2) vielä lisäävät tilanteen kohtuuttomuutta ja epäoikeudenmukaisuutta sekä tukevat valittamisen aiheellisuutta (ks. Pomerantz, 1986). Poliitikko myös esittää tilanteen tapahtuneen ”monesti aiemmin ja tällä hetkellä yhä useammin” (rivi 1) ja ”aina” (rivi 4). Tällaiset ilmaukset korostavat tilanteen toistuvuutta ja säännönmukaisuutta eli luovat vaikutelman vallitsevasta asiantilasta (ks. Varjonen ym., 2013). Jos kyseessä olisi satunnaisempi tapaus, väite olisi helpompi sivuuttaa (Pomerantz, 1986). Aineistoesimerkissä poliitikko siis kritisoi sitä, että muut ihmiset kiistävät häneltä pääsyn suomalaiseen kansalliseen identiteettiin, ja tätä kautta haastaa ulkopuolelta määritellyn etnisen identiteetin.

Samassa aineistoesimerkissä poliitikko rakentaa suomalaista kansallista identiteettiä monilla erilaisilla diskursiivisilla keinoilla. Poliitikko muun muassa käyttää Suomessa kouluttautumista, korkeakoulusta valmistumista, työssäkäyntiä ja verojen maksua diskursiivisina resursseina, joilla hän pyrkii oikeuttamaan ja lunastamaan suomalaisuutensa (rivit 2–3). Listaamalla tällaisia positiivisia ominaisuuksia ja ansioita poliitikko kuvaa itsensä kunnollisena kansalaisena, joka ei ole ansainnut huonoa kohtelua tai syrjintää (ks. Varjonen ym., 2013). Erityisesti työssäkäynti ja verojen maksaminen toistuivat muuallakin aineistossa resursseina, joilla suomalaisuutta oikeutettiin. Tällaisten puheenvuorojen voi ajatella olevan implisiittisiä vasta-argumentteja (Billig, 1996, 117; 121–123) sellaiseen maahanmuuttokriittiseen keskusteluun, jossa viitataan valtion verotuloihin tai taloudelliseen huoltosuhteeseen.

Aineistoesimerkissä poliitikko rakentaa suomalaista kansallista identiteettiä *tunteamisen* (feeling, ks. Verkuyten & de Wolf, 2002), oman tahdon (rivi 6) sekä suomalaiseen tulevaisuuteen osallistumisen kautta (rivit 7–8). Halu osallistua maan tulevaisuuden rakentamiseen nousi esiin myös Petterssonin ym. (2016) tutkimuksessa keinona, jolla poliitikot rakensivat kansallista identiteettiään. Lisäksi poliitikko oikeuttaa maahan muuttavien suomalaisuutta kertomalla heidän kasvattavan lapsensa suomalaisina (ks. Pettersson ym., 2016). Poliitikko siis rakentaa suomalaista kansallista identiteettiä

monipuolisesti *tuntemisen*, *haluamisen* (wanting, ks. Pettersson ym., 2016)), *tekemisen* (doing, ks. Verkuyten & de Wolf, 2002) ja myös osallistumisen tasoilla.

Toisin kuin aineistoesimerkin alussa, myöhemmin tekstissä poliitikko rakentaa myös etnistä identiteettiään itse määritellyllä ja henkilökohtaisesti merkityksellisellä tasolla. Hän esimerkiksi kertoo vaalivansa afgaanikulttuuria yhdessä perheensä kanssa (rivi 11). Lisäksi hän kuvaa, miten hänellä ja muilla Suomeen muuttavilla on kaksi kotimaata, kieltä, tapakulttuuria, lempiruokaa ja arkea (rivit 12–13 ja 15–17). Poliitikko siis rakentaa sekä etnisen identiteetin että suomalaisen kansallisen identiteetin aktiivisesti ja monipuolisesti eri tasoilla (*tekeminen*, rivit 12–13; *oleminen*, rivit 14–15 ja *tunteminen*, rivi 15–16). Huomionarvoista aineistoesimerkissä on se, että poliitikko ei esitä etnistä ja kansallista identiteettiä erillisinä, kilpailevina tai toisensa poissulkevinä. Päinvastoin poliitikko korostaa näiden identiteettien olevan rinnakkaisia (rivi 17) ja kertoo Suomeen muuttavilla olevan kaksi yhtä rakasta kotimaata (rivit 15–16). Myös aikaisemmissa tutkimuksissa on osoitettu, että rakkaus maata kohtaan mahdollistaa puhujalle pääsyn maan kansalliseen identiteettiin (ks. Jurva & Jasinskaja-Lahti, 2015; Pettersson ym., 2016). Poliitikko myös kertoo perheen ja afgaanikulttuurin vaalimisen olleen tärkeitä tekijöitä, jotka ovat mahdollistaneet Suomeen sopeutumisen (rivit 10–11). Poliitikon voi siis tulkita rakentavan etnisen identiteetin säilyttämisen tärkeäksi Suomeen sopeutumisen ja suomalaisen identiteetin rakentumisen kannalta.

Aineistoesimerkissä poliitikko kertoo haluavansa olla mukana muokkaamassa kuvaa siitä, millaisia suomalaiset ovat ja korostaa, ettei suomalaisia voi laittaa yhteen muottiin (rivit 8). Poliitikko myös puhuu henkilöistä, jotka eivät ole syntyneet Suomessa, mutta joista ”tulee suomalaisia” (rivit 14–15). Aineistoesimerkissä suomalaisuus siis rakentuu sellaiseksi, mikä ei edellytä samankaltaisuutta tai Suomessa syntymistä. Poliitikon aineistoesimerkissä rakentamien subjektipositivien diskursiivinen funktio näyttääkin olevan suomalaisuuden käsitteen laajentaminen sellaiseksi, joka tukee eri etnisten ryhmien sisällyttämistä yhteisen suomalaisuuden alle.

Myös seuraavassa aineistoesimerkissä poliitikko kirjoittaa suomalaisuudesta. Asetelma on kuitenkin eri, sillä edellisessä esimerkissä poliitikko lähestyi suomalaisuutta eksklusion

kokemuksen kautta, kun taas seuraavassa esimerkissä suomalaisuutta lähestytään
inklusion kokemuksen kautta:

Esimerkki 2: Yanar, 6.12.2015.

1 Suomi on hieno maa, josta pitää ylpeä. Meillä on tasa-arvoinen ja laadukas koulutus, turvaverkkoja
2 auttamaan väliinputoavia ja puhdas luonto. Meillä on sananvapaus ja demokratia. Erilaisten
3 mielipiteiden edustajat saavat äänensä kuuluviin yhteiskunnan eri foorumeilla ja meillä on vertailujen
4 mukaan maailman vapaimpiin kuuluva lehdistö. Meidän poliittisessa järjestelmässämme on ihmisiä
5 hyvin erilaisista taustoista. Eduskunnassa istuu tällainen maahanmuuttaja, joka välillä sinnitteli
6 opiskelijan tuloilla vielä ennen vaaleja. (...)
7 Viime kuukausina mielipideilmasto on Suomessa kärjistynyt. Tuntuu, että puhumme toistemme ohi.
8 On pelottavaa, miten paljon vihaa ihmiset tuntevat. Se on hälyttävää. Nyt jos koskaan meidän pitäisi
9 pitää yhtä. Meidän pitäisi muistaa, että olemme kaikki samassa veneessä. Yksikään Suomen ongelma
10 ei ratkea vihan teoilla tai syrjinnällä. Terve kansallinen itsetunto ei perustu toisten poissulkemiseen.
11 Suomalaisuus on niin vahva, että tänne mahtuu monia suomalaisuuksia. Suomalaisuus ei riipu
12 ihonväristä tai nimestä ja suomalaiseksi voi tulla. Maahanmuuttajat eivät ole niitä toisia vaan
13 rakentavat tätä yhteiskuntaa yhtä lailla.

Aineistoesimerkissä poliitikko sisällyttää itsensä suomalaisten kategoriaan käyttämällä me-persoonapronominia (rivit 1–4). Billigin (1996, 119) mukaan me-retoriikka on yleistä poliittisessa viestinnässä, jossa me-muoto luo kuvaa yhtenäisestä joukosta, jolla on yhtenevät intressit. Poliitikko kirjoittaa erilaisista Suomen ja suomalaisuuden hyvistä puolista, kuten sananvapaudesta, demokratiasta sekä erilaisten mielipiteiden ja taustojen suvaitsemisesta siten, että ne olisivat jo saavutettuja ihanteita (rivit 1–5). Poliitikko kategorisoi itsensä myös maahanmuuttajaksi (rivi 5) ja käyttää tätä osoituksena siitä, että Suomen poliittisessa järjestelmässä on ihmisiä erilaisista taustoista. Poliitikko näyttää siis kategorisoivan itsensä ongelmattomasti sekä suomalaisten että maahanmuuttajien kategorioihin. Toisin kuin edellisessä aineistoesimerkissä, kuva suomalaisuudesta rakentuu siis verrattain inklusiiviseksi ja positiiviseksi. Erilaiset subjektipositiot voivat siis palvella erilaisia poliittisia viestejä.

Seuraavaksi aineistoesimerkin sävy kuitenkin muuttuu, ja poliitikko kertoo mielipideilmaston kärjistyneen viime kuukausina (rivi 7). Poliitikko puhuu vihasta ja käyttää ilmausta ”puhumme toistemme ohi” (rivit 7–8), mikä rakentaa vaikutelmaa suomalaisuuden yhtenäisyyden rakoilemisesta. Poliitikko ilmaisee huolensa käyttämällä psykologista kieltä (”On pelottavaa”, rivi 8, ks. Verkuyten & Nooitgedagt, 2019) ja luo

asetelman, jossa hänen aiemmin esittämänsä ihanteet ovat vaarassa. Kirjoituksessa rakentuu uhkaava tilanne, jota vastaan meidän kaikkien tulisi pitää yhtä (rivit 8–9). Yhteisen sisäryhmäidentiteetin vahvistamiseksi poliitikko käyttää kielikuvaa ”samassa veneessä” (rivi 9). Tämän kielikuvan voi ajatella rakentavan yhteisen sosiaalisen ongelman, joka koskee kaikkia suomalaisia ja vaatii kaikkien suomalaisten ponnisteluja (ks. Verkuyten & Nooitgedagt, 2019). Poliitikko siis peräänkuuluttaa yhtenäisyyttä ja pyrkii kirjoituksellaan mobilisoimaan kaikkia suomalaisia vihaa ja syrjintää vastaan. Tämä toistui myös politiikon muissa kirjoituksissa:

Olemme nyt kohtaamassa aidosti ison haasteen ja tulemme selviämään siitä vain jos rauhalliset ja tavalliset ihmiset pitävät ääntä järjen ja sydämen puolesta. Hiljentyä ei voi. Polttopullomiesten ja räyhääjien äärellä ei pidä hiljentyä. (Yanar, 4.2.2016)

Vaalikentillä kiertäessäni olen itsekin saanut muutamankin kerran kuulla, etten koskaan voisi olla suomalainen. Eivätkä lapsenikaan voisi olla. En edes viitsi toistaa, millaisia viestejä saan välillä sosiaalisessa mediassa. Tästä huolimatta ajattelen vilpittömästi, että enemmistö suomalaisista on järkeviä ja suvaitsevaisia ihmisiä. (...) Ei anneta vihamielisen melun vaimentaa enemmistön järjen ääntä. (Yanar, 21.3.2015)

Vaikuttaakin siltä, että poliitikko kohdistaa viestinsä erityisesti järkeville ja suvaitsevalle enemmistölle, ja että politiikon aineistoesimerkeissä rakentamien subjektipositioiden diskursiivinen funktio on tavallisten ihmisten mobilisoiminen vihaa ja syrjintää vastaan.

Kuten ensimmäisessä aineistoesimerkissä, myös tässä poliitikko pyrkii diskursiivisesti laajentamaan suomalaisuuden käsitettä. Tässäkin aineistoesimerkissä poliitikko esimerkiksi kirjoittaa, että ”suomalaiseksi voi tulla” (rivi 12) eli rakentaa suomalaisuuden sellaiseksi, mikä ei edellytä Suomessa syntymistä. Poliitikko vie ajatusta kuitenkin vielä askeleen pidemmälle: pelkän abstraktin erilaisuuden puolustamisen lisäksi poliitikko mainitsee eksplisiittisesti ihonvärin ja nimen (rivit 11–12). Poliitikko siis puolustaa erityisesti näkyvän vähemmistön oikeutta suomalaisuuteen. Lisäksi hän toteaa, että ”Terve kansallinen itsetunto ei perustu toisten poissulkemiseen” (rivi 10) ja ”Suomalaisuus on niin vahva, että tänne mahtuu monia suomalaisuuksia” (rivi 11). Poliitikon rakentamassa asetelmassa erilaisuus ei siis ole uhka suomalaisuudelle. Viimeisenä aineistoesimerkissä poliitikko kirjoittaa, että ”Maahanmuuttajat eivät ole niitä toisia vaan rakentavat tätä yhteiskuntaa yhtä lailla” (rivit 12–13). Poliitikko siis kritisoi maahanmuuttajien toiseuttamista ja ulossulkemista.

5.2 Etnisen identiteetin ensisijaisuuden ja erityisyyden kritiikki

Seuraava aineistoesimerkki on blogikirjoituksesta, jossa poliitikko kuvaa, miten muilla ihmisillä on tietynlaisia odotuksia hänen identiteettiinsä liittyen. Katkelmassa poliitikko liikkuu etnisen ja uskonnollisen identiteetin sekä laajan kaikista ihmisistä koostuvan sisäryhmän välillä.

Esimerkki 3: Hussein, 27.4.2018.

1	San kutsun osallistua rasismitutkimukseen. Ja toisen osallistua yhteen valtakunnalliseen ohjelmaan ja
2	kertoa, millaista on olla muslimi. Ehkä vähän samanlaista kuin olla...ihminen? Aamulla herää, syö, käy
3	töissä, on jumissa kello neljän ruuhkassa ja nukkuu? Nuo olivat taas muistutuksia siitä, mihin lokeroon
4	minut on laitettu. Helsnkiläisenä, poliitikkona, yhteiskunnallisesti aktiivisena, mediapersoonana (mitä
5	tuo edes tarkoittaa?), yrittäjänä ja isänä olen mielelläni osa keskustelua minulle tärkeistä asioista ja
6	tarpeen vaatiessa olen mukana myös luomassa keskustelua asioista, jotka jäävät liian vähälle
7	huomiolle. (...) Ei minun olemassaoloani kuitenkaan silloin kukaan muista, kun kaivataan näkemyksiä
8	noista asioista. Minusta tulee relevantti vasta siinä vaiheessa, kun tarvitaan islamin, maahanmuuton,
9	monikulttuurisuuden ja rasismin asiantuntijaa. Olen muslimi, mutta en mikään islamin asiantuntija. En
10	minä osaa kommentoida vaikka jotain 1700-luvulta olevaa tekstiä ja sen vaikutusta jonkun tietyn asian
11	tulkintaan jossain tietyssä suuntauksessa jollain tietyllä alueella. En minä osaa vastata joka ikisen
12	maailman yli miljardin muslimin puolesta, että miksi joku jossain ajattelee jostain jollain lailla. (...)
13	Entä jos siis muistettaisiin, että ihmisiä me ollaan ensisijaisesti kaikki. Kuunnellaan, mitä se toinen
14	sanoo, ei sitä, mitä me halutaan uskoa sen sanovan?

Esimerkissä poliitikko kertoo, että ihmiset kategorisoivat hänet tietyllä tavalla (rivi 3–4). Poliitikon etninen ja uskonnollinen identiteetti rakentuu siis taas toisten ihmisten odotusten kautta, eli ulkopuolelta määritellyllä tasolla. Poliitikko ei tee selvää erottelua etnisen ja uskonnollisen identiteetin välillä, vaan käyttää niitä rinnasteisesti joko esittämällä ne peräkkäin (rivit 1–2) tai luettelemalla ne listamaisesti (rivi 8). Aineistoesimerkissä poliitikko ei eksplisiittisesti kiellä etnistä tai uskonnollista identiteettiään vaan ikään kuin vastaa hänelle esitettyyn kysymykseen siitä, millaista on olla muslimi (rivit 2–3). Hänen esittämänsä vastaus on kiinnostava siinä mielessä, että siinä hän rinnastaa uskonnollisen identiteetin laajaan ihmisten kategoriaan (rivi 2) ja tällä tavalla kiistää sen, että kyseinen vähemmistöidentiteetti olisi millään tavalla erityinen. Varjonen ym. (2013) ehdottavat, että metatason ihmisten kategoria voi toimia keinona välttää itse määritellyn ja ulkopuolelta määriteltyjen identiteettien välistä ristiriitaa. Aineistoesimerkissä ihmisten kategoria, ja

samalla myös uskonnollinen identiteetti, rakentuu tavallisten arkisten toimien kautta eli *tekemisen* tasolla (rivit 2–3).

Poliitikko jatkaa luettelemalla muita sosiaalisia identiteettejään (rivit 4–5) ja osoittaa näin etnisen ja uskonnollisen identiteetin olevan vain yksi sosiaalinen identiteetti muiden joukossa. Liebkinderin (2006, 79) mukaan ulkopuolelta määritellyn etnisen identiteetin merkitystä voikin vähentää rinnastamalla se muihin sosiaalisiin identiteetteihin ja pitämällä näitä identiteettejä samanveroisina. Myös muut poliitikot käyttivät tällaista strategiaa blogikirjoituksissaan. Aineistoesimerkissä poliitikko suhtautuu kriittisesti siihen, että hänet nähdään ensisijaisesti hänen etnisen identiteettinsä kautta. Hän esimerkiksi kritisoi sitä, että muut ihmiset ovat kiinnostuneita hänen mielipiteistään vain islamiin, maahanmuuttoon tai etnisyyteen liittyvissä kysymyksissä (rivit 8–9). Poliitikko rakentaa etnisen identiteetin *olemisen* tasolla toteamalla olevansa muslimi (rivi 9), mutta kiistää ryhmään liittyvän asiantuntijuuden (rivi 9–11). Lisäksi poliitikko kiistää sen, että voisi toimia kaikkien ryhmän jäsenten edustajana käyttämällä ääri-ilmaisua (Pomerantz, 1986) ”En minä osaa vastata joka ikisen maailman yli miljardin muslimin puolesta...” (rivit 11–12). Poliitikko siis kiistää yksilön ja ryhmän liian suoraviivaisen rinnastamisen toisiinsa. Poliitikko lopettaa blogikirjoituksensa rakentamalla kaikille yhteisen ja laajimman mahdollisen sisäryhmän, ihmisyyden (rivi 13), ja kehottaa välttämään oletuksien tekemistä toisista ihmisistä (rivit 13–14). Tässä aineistoesimerkissä poliitikko siis vastustaa ulkopuolelta määriteltyä etnistä identiteettiä kiistämällä sen, että etninen identiteetti olisi millään tavalla erityinen identiteetti muihin sosiaalisiin identiteetteihin verrattuna. Lisäksi poliitikko kritisoi sitä, että muut ihmiset näkevät hänet ensisijaisesti etnisen ja uskonnollisen identiteetin kautta.

5.3 Erityisen arvioinnin kohteeksi joutumisen kritiikki

Myös seuraavassa aineistoesimerkissä poliitikko suhtautuu kriittisesti ulkopuolelta määriteltyyn etniseen identiteettiin. Kirjoituksen alussa poliitikko nostaa esiin ajankohtaisia esimerkkejä siitä, miten maahanmuuttajataustaisiin henkilöihin on suhtauduttu eri maissa. Kirjoituksessa poliitikko kuvaa, miten Saksassa syytettiin maahanmuuttajataustaista pelaajaa jalkapallon MM-kisoista putoamisesta, Ranskassa afrikkalainen mies palkittiin

kansalaisuudella sen jälkeen, kun hän pelasti parvekkeelta roikkuneen lapsen ja Suomessa ollaan ylpeitä somalimaahanmuuttajasta, joka oli aiemmin töissä Alepan kassalla, mutta nykyään menestyy maailman muotinäytöslavoilla.

Esimerkki 4: Hussein, 24.7.2018.

1 Eksoottisilla sukujuurilla varustettuna et ole koskaan vapaa niistä [sanoista]. Ne määrittävät sitä, miten
2 sinut nähdään, mutta myös sitä, miten itse itsemme näemme. Julkisenä toimijana joudun miettimään
3 sanomiani analysoiden jo etukäteen, miltä mikin kuulostaa ja miten siihen tullaan reagoimaan, kun
4 sen sanon minä versus jos sen sanoisi kuka tahansa muu.
5 (...) Mutta mitä nämä Saksan, Ranskan ja koto-Suomen keissit osoittavat on se, että onnistuminen on
6 suomalaista. Vain menestymisen kautta sinulla on ihmisarvo. Jos epäonnistut tai teet kenties jotain
7 väärin, ei syy ole siinä, että olet ihminen ja ihmiset ovat viallisia ja heikkoja ja tekevät virheitä vaan
8 etnisyydessäsi/ uskonnossasi. Jos minä teen jotain, leimaaisi se entistä vahvemmin koko somaliyhteisöä.
9 Ei kotkalainen kioskivaras, turkulainen talousrikollinen, porilaisen pahoinpitelijä tai raumalainen
10 raiskaaja pilaa koko kaupunkinsa mainetta. Ei kaikista näistä kaupungeista tulevia aleta vältellä,
11 osoitella sormella tai syytellä. Ei heistä tule vapaata riistaa jokaiselle somen lynkkaushimoiselle
12 oikeudenpuolustajalle.
13 (...)
14 Ettekö tekin, jotka pidätte itseänne suomalaisuuden vahtikoirina ala jo kyllästyä tuohon kylläämiseen
15 ja arvottamiseen? Pitämään jotain mamurankingia siitä, että kuka kelpaa ja kuka ei? Että
16 suomalaisnaisten amerikkalaispuoliso on ok, mutta täällä syntyneen, henkensä edestä sotaa paenneen
17 somaliäidin täällä syntynyt lapsi ei? Että suomalaismiehen thaivaimo kelpaa, mutta millä tahansa
18 arabinimellä varustettu ihminen ei?

Aineistoesimerkissä poliitikko rakentaa etnistä identiteettiään eksoottisten sukujuurten kautta (rivi 1) eli *olemisen* tasolla ja ikään kuin biologisena ja syntymässä määräytyneenä tosiasiasta (ks. Pettersson ym., 2016; Verkuyten & de Wolf, 2002). Lisäksi poliitikko yhdistää etniseen identiteettiinsä sen, että hän on samanaikaisesti myös julkinen toimija, jonka tekemiset ja sanomiset ovat esillä laajemmalle yleisölle. Esimerkissä poliitikko kuvaa, miten hän joutuu miettimään etukäteen, mitä sanoo, koska se voi hänen sanomanaan kuulostaa erilaiselta ja siihen voidaan reagoida eri tavalla (rivit 2–4). Tämä sama teema toistui myös poliitikon muissa blogikirjoituksissa. Yhdessä kirjoituksessa hän muun muassa kirjoittaa, että:

Olen joskus miettinyt, millaista olisi tuoda mielipiteitäni julki valkoisena protestanttina. Kuinka paljon vastaanottavaisempi lukijakunta silloin olisikaan? (...) Millaista se olisi, mikäli kaikkea mitä sanon, ei tarkasteltaisikaan niiden muslimi-, somali- ja maahanmuuttajafiltereiden läpi, vaan ihmiset keskittyisivät ihan vain siihen asiaan? (Hussein, 10.9.2017)

Poliitikon mukaan hänen mielipiteisiinsä suhtaudutaan eri tavalla, koska hän on muslimi, somali ja maahanmuuttaja. Poliitikko siis rakentaa etniselle identiteetilleen erityisaseman erilaisten oletusten ja erityisen arvioinnin kohteena.

Aineistoesimerkissä poliitikko kuvaa, miten tässä etnisyyden aiheuttamassa erityisasemassa suomalaisuus on mahdollista vain onnistumisen kautta (rivit 5–6) ja vain onnistuminen on hyväksyttävää (rivi 6). Poliitikko myös kritisoi sitä, että tässä erityisasemassa epäonnistumisen syyksi esitetään etnisyyttä tai uskontoa ja se yleistetään koko ryhmää koskevaksi (rivit 7–8). Poliitikko käyttää retorisenä keinona humoristisia esimerkkejä, joissa hän soveltaa kansallisuusstereotyyppioihin liittyviä ennakkoluuloja ja syrjinnän mekanismeja kaupunki-identiteetteihin (rivit 9–11). Tällainen rinnastaminen (ks. Jokinen ym., 1999, 154) on retorinen keino, jolla kirjoittaja pyrkii osoittamaan etnisiin ryhmiin kohdistuvan yleistämisen naurettavuuden ja järjenvastaisuuden.

Seuraavaksi poliitikko puhuttelee suoraan ”suomalaisuuden vahtikoiria”, jotka ovat niitä henkilöitä, jotka ”kyläilevät” ja ”arvottavat” maahanmuuttajia (rivit 14–15). ”Suomalaisuuden vahtikoira” -kielikuvan mukaan tällaiset henkilöt kokevat, että suomalaisuutta tulee vahtia ja suojella tunkeilijoilta, jotka kielikuvan kontekstissa ovat maahanmuuttajia. ”Suomalaisuuden vahtikoirien” ja maahanmuuttajien välille rakentuu siis aineistokatkelmassa varsin jännitteinen suhde. Lisäksi ”kyläilyminen” ja ”arvottaminen” rakentavat vahtikoirien toiminnan negatiiviseksi ja paheksuttavaksi. Aineistoesimerkissä nämä ”suomalaisuuden vahtikoirat” rakentuvat niiksi toisiksi (The Other, ks. Pettersson ym., 2016), joita vasten poliitikko rakentaa etnistä identiteettiään ja maahanmuuttajia ylipyörittää. Lisäksi poliitikko kuvaa, miten maahanmuuttajat ovat keskenään erilaisissa asemassa: toisia maahanmuuttajaryhmiä pidetään yhteiskunnassamme hyväksyttävämpinä ja heillä on helpompi pääsy suomalaisuuteen kuin toisilla (rivit 15–18). Aineistoesimerkissä poliitikko siis kuvaa, miten maahanmuuttajat ovat monin tavoin erityisen arvioinnin ja arvottamisen kohteena.

5.4 Luokittelun ja stereotyyppien kritiikki

Seuraavassa aineistoesimerkissä poliitikko kirjoittaa vielä aikaisempia aineistoesimerkkejä selkeämmin maahanmuuttajataustastaan yhdistettynä asemaansa poliitikkona.

Aineistoesimerkissä poliitikko vastaa silloisen Euroopan parlamentin jäsenen ja nykyisen perussuomalaisten puheenjohtajan Jussi Halla-ahon sosiaalisessa mediassa julkaisemaan kirjoitukseen maahanmuuttajataustaisista eduskuntavaaliehdokkaista.

Esimerkki 5: Yanar, 24.2.2015.

1 Jussi Halla-aho kutsuu statuksessaan maahanmuuttajataustaisia ehdokkaita muun muassa
2 ”sirkushahmoiksi” ja ”listan koristeiksi”, joilla ei ole muita ominaisuuksia kuin maahanmuuttajuus.
3 On puhtaan rasistista määritellä meidät kaikki tiettyyn lokeroon vain sen perusteella, että olemme
4 muuttaneet tähän maahan jostain muualta . Itse ainakin koen asettuneeni ehdolle, sillä uskon, että
5 eduskunnassa tarvitaan talousosaamista. (...)
6 Minua harmittaa, että vielä vuonna 2015 jotkut näkevät maahanmuuttajataustaiset politiikan ja
7 yhteiskunnan kiintiöinä. Onneksi nuori sukupolvi ei jaa samaa aatemaailmaa Halla-ahon kanssa . Sen
8 huomaa, kun katsoo esimerkiksi Helsingin yliopiston edustajistovaalien tuloksia viime syksyltä. Niissä
9 keräsin kaksinkertaisesti ääniä verrattuna Perussuomalaisten koko listaan. Se siitä täyte-
10 ehdokkuudesta.
11 Haastan Halla-ahon julkiseen väittelyyn ihan mistä vain politiikan lohkosta. Saat valita aiheenkin.
12 Haluaisin nähdä, onko Halla-aholla muuta annettavaa poliittiseen keskusteluun kuin
13 maahanmuuttopoliittiset aivopierut. Katsotaan, kumpi meistä on toteemiolento.

Kirjoituksessa poliitikko vastaa Halla-ahon maahanmuuttajataustaisista ehdokkaista esittämiin väitteisiin ja tuomitsee ne rasistisiksi (rivi 4). Poliitikko muun muassa kiistää maahanmuuttajuuden olevan maahanmuuttajataustaisten ehdokkaiden ensisijainen tai ainoa ominaisuus (rivit 1–2) ja kritisoi maahanmuuttajataustan perusteella tehtävää lokerointia ja luokittelua (rivit 3–4). Aineistoesimerkissä poliitikko vastustaa sellaista negatiivista kiintiöajattelua, jonka mukaan maahanmuuttajien politiikassa tai laajemmin yhteiskunnassa saavuttama asema johtuisi vain heidän maahanmuuttajataustastaan, eikä esimerkiksi henkilön omista ansioista. Poliitikko käyttää omaa maahanmuuttajataustaansa argumenttinsa tukena: hän on itse maahanmuuttajataustainen ehdokas, ja asettunut ehdolle talousosaamisensa perusteella (rivit 3–5). Aineistoesimerkissä poliitikko siis vastustaa kategorisointia ja korostaa yksilöllisyyttään sekä ainutlaatuisuuttaan (ks. Ellemers ym., 2002). Hän esittää itsensä esimerkkitapauksena, joka osoittaa Halla-ahon väitteet vääriksi. Lisäksi poliitikko esittää Halla-ahon ajatukset vanhanaikaisina ja sellaisina, joita nuorempi sukupolvi ei enää kannata (rivi 7). Myös muissa kirjoituksissaan poliitikko puhuu nuorista uutena ja edistyksellisenä sukupolvena, joka tulee muuttamaan yhteiskuntaa suvaitsevampaan ja parempaan suuntaan.

Aineistoesimerkissä poliitikko rakentaa omaa etnistä identiteettiään suhteessa Halla-ahoon ja perussuomalaisiin. Poliitikko muun muassa vertaa omaa menestystään Helsingin yliopiston edustajistovaaleissa perussuomalaisten menestykseen, ja kertoo saaneensa kaksinkertaisesti ääniä koko perussuomalaisten listaan verrattuna (rivit 8–9). Tällä tavoin hän rakentaa itsensä perussuomalaisten ehdokkaita paremmaksi ja kääntää Halla-ahon väitteet pääläelleen: ”Se siitä täyte-ehdokkuudesta” (rivit 9–10). Poliitikko korostaa paremmuuttaan vielä haastamalla Halla-ahon julkiseen väittelyyn mistä tahansa politiikan osa-alueesta (rivi 11). Väittelyhaaste toimii voimakkaana retorisenä keinona, jolla poliitikko vahvistaa viestiään siitä, että Halla-aho on väärässä. Poliitikko lopettaa kirjoituksensa toteamalla, että ”Katsotaan, kumpi meistä on toteemiolento” (rivi 13). Tämän voi tulkita kääntävän Halla-ahon omat väitteet maahanmuuttajataustaisten ehdokkaiden yksipuolisuudesta takaisin häneen itseensä: poliitikko antaa ymmärtää, että Halla-aho on vain yhden asian poliitikko, jolla ei ole ”muuta annettavaa poliittiseen keskusteluun kuin maahanmuuttopoliittiset aivopierut” (rivit 12–13).

Seuraavassa aineistoesimerkissä kritiikki ei kohdistu kategoriaan tai sen käyttöön sinänsä, vaan kategorian sisältöön. Poliitikko kirjoittaa maahanmuuttajien asemasta Suomessa.

Esimerkki 6: Hussein, 16.3.2018.

1 Suomessa on poliitikoita, joiden koko poliittinen ura on rakennettu maahanmuutolle ja sen
2 vastustamiselle, koska se nähdään jatkuvasti pelkästään negatiivisena asiana. Sitten on niitä
3 poliitikoita, jotka käyttävät tätä hyödyksi omassa politikoinnissaan, mutta silloinkin vain vaaleja
4 edeltävinä kuukausina, epätoivoisessa yrityksessään osoittaa, mitä he poikkeavat niistä toisista
5 poliitikoista.
6 Maahanmuuttajataustaisena suomalaisena ”tasavertaisuus”, ”syrjimättömyys”, ”rasisminvastaisuus” ja
7 ”yhtäläiset mahdollisuudet” kuulostavat kovin kauniilta sanoilta. Valitettavan usein pelkiksi sanoiksi
8 ne myös jäävät.
9 (...)
10 Me maahanmuuttajat tehdään niitä duuneja jotka monille suomalaisille eivät kelpaa. Meikäläiset
11 todellakin muuttaa työnperässä. Me maahanmuuttajat pidetään huoli niistä vanhuksista, joiden asia
12 monia ei kiinnosta muulloin kuin silloin, kun sillä pääsee lyömään maahanmuuttajia. Me maksetaan
13 niitä veroja, joista sossurahat tulee niin, ettei lusmuilijoiden tarvitse vahingossakaan ottaa vastuuta
14 omasta elämästään.
15 Kaikki te mutsienne kellarissa asuvat, internetin keskustelupalstoilla aamukolmelta kännissä
16 ahdistustanne möykkäävät tyypit, jotka syytätte maahanmuuttajia kaikesta, joka teidän omassa
17 elämässänne on pielessä (Esimerkkeinä: koulutuksen, työn, naisen ja näköalojen puute...), miettikääpä
18 voisiko syy olla ihan omassa itsessänne ja omissa valinnoissanne?
19 Me elätetään teitä eikä toisinpäin. Sä tarviiit meitä ja tää maa tarvii meitä. Ala siis elää sen mukaisesti
20 ja osoita jotain kunnioitusta. Me ollaan samassa veneessä kaikki suomalaiset.

Aineistoesimerkin alussa poliitikko rakentaa etnistä identiteettiä suhteessa kahteen erilaiseen *toiseen* (ks. Pettersson ym., 2016). Nämä *toiset* ovat maahanmuuttoa vastustavat poliitikot ja epäjohdonmukaiset poliittiset liittolaiset, jotka muistavat liittolaisuutensa vain vaalien alla rivit (1–5). Seuraavaksi poliitikko määrittelee itsensä maahanmuuttajataustaiseksi suomalaiseksi ja kertoo omakohtaiseen kokemukseen viitaten, ettei tasavertaisuus, syrjimättömyys, rasisminvastaisuus tai yhtäläiset mahdollisuudet toteudu Suomessa (rivit 6–8). Syrjinnän ja rasismien kokemusten voi tulkita rakentavan poliitikolle subjektiposition uhrina. Samalla se kuitenkin asemoi puhujan aktiiviseksi toimijaksi, joka ei antaudu syrjinnälle, vaan vaatii yhdenvertaista kohtelua (ks. Varjonen ym., 2013). Kokemusasiantuntijuus on voimakas argumentaatiokeino, sillä toisella osapuolella ei ole pääsyä puhujan henkilökohtaiseen kokemukseen, eikä argumentaatiota ole siksi helppo osoittaa vääräksi (Jokinen ym., 1999, 134–135). Poliitikon aineistoesimerkissä rakentamalla subjektiposiitiolla on myös tärkeä diskursiivinen funktio: omaan kokemukseensa viitaten poliitikko osoittaa syrjinnän ja rasismien yhä olemassa olevaksi ongelmaksi. Tämä poikkeaa merkittävästi Petterssonin ym. (2016) tutkimuksesta, jossa maahanmuuttajataustaiset oikeistopopulistiset poliitikot käyttivät vähemmistötaustaan resurssina, jonka avulla he kielsivät rakenteellisen syrjinnän olemassaolon ja siirsivät ruotsidemokraatteihin kohdistuvan rasistin leiman puolueen poliittisille vastustajille.

Seuraavaksi poliitikko osoittaa kirjoituksensa maahanmuuttajille ja sisällyttää itsensä tähän ryhmään käyttämällä me-persoonapronominia (rivi 10). Poliitikko käyttää työntekeä, vanhuksista huolehtimista ja verojen maksua resursseina, joilla sisäryhmä rakennetaan positiiviseksi (rivit 10–14). Kiinnostavasti nämä resurssit, joita poliitikko käyttää positiivisen sisäryhmän rakentamisessa, ovat samoja, joita maahanmuuttoon liittyvässä keskustelussa käytetään myös kriittisinä argumentteina. Poliitikon väitteiden merkitys rakentuu siis osana laajempaa argumentaatiokontekstia (Billig, 1996, 117–123) ja niiden voi tulkita olevan implisiittisiä vasta-argumentteja aivan tietynlaiseen maahanmuuttokriittiseen keskusteluun. Aineistoesimerkissä poliitikko kääntää tällaiset maahanmuuttokriittiset argumentit maahanmuuttajien ansioksi. Lause ”Me elätetään teitä eikä toisinpäin” (rivi 19) sisältää eksplisiittisesti sen negatiivisen stereotypian, minkä se pyrkii kumoamaan.

Poliitikko rakentaa maahanmuuttajien sisäryhmää jyrkässä kontrastissa maahanmuuttokriittisten ryhmään. Poliitikko puhuttelee suoraan tätä ulkoryhmää, ja liittää siihen sellaisia negatiivisia ominaisuuksia, kuten äidin kellarissa asuminen, humalatila, ahdistus ja verkkokeskusteluissa möykkääminen (rivit 15–17). Poliitikon mukaan tällaiset ihmiset syyttävät maahanmuuttajia oman elämänsä ongelmista (rivit 16–17). Hän siis asemoi maahanmuuttokriitikot sääliittäviksi vastuunpakoilijoiksi ja maahanmuuttajat syyttömiksi syntipukkiajattelun uhreiksi. Poliitikko myös tarjoaa maahanmuuttovastaisuuteen mahdollisiksi syiksi työn, naisen tai näköalojen puutteen (rivi 17). Maahanmuuttokriittisyys ilmiönä ja maahanmuuttokriitikot henkilöinä siis rakentuvat kirjoituksessa tietynlaisiksi. Poliitikko rakentaa maahanmuuttokriitikot ryhmäksi, jota vasten oma sisäryhmä erottuu positiivisesti. Poliitikon hyökkäävä retoriikka kohdistuu siis varsinaisten väitteiden sijaan väitteiden esittäjiin ja pyrkii luomaan heistä arveluttavan vaikutelman (ks. Jokinen ym., 1999, 132). Burns ja Stevenson (2013) muistuttavat, että poliittisen retoriikan tarkoituksena voi mobilisoinnin lisäksi olla myös demobilisoida eli horjuttaa poliittisten vastustajien kannatusta. Maahanmuuttokriitikoiden suoran kritisoimisen voi ajatella olevan diskursiivinen keino, jolla poliitikko pyrkii saamaan poliittisten vastustajiensa menettämään kasvonsa (ks. Bull, Elliott, Palmer, & Walker, 1996; Pettersson, 2019) ja horjuttamaan heidän kannatustaan.

Aineistoesimerkki on sävyltään ylpeä, uhmakas ja sisäryhmän mielialaa nostattava. Poliitikko esimerkiksi vaatii maahanmuuttokriittisten osoittavan maahanmuuttajia kohtaan kunnioitusta (rivi 20). Poliitikon etnisen identiteetin voi näin tulkita rakentuvan voimakkaampana ja merkityksellisempänä kuin vain ulkopuolelta määritellyn etnisen identiteetin hyväksymisenä (vrt. Pettersson ym., 2016). Poliitikon etninen identiteetti maahanmuuttajana rakentuu positiiviseksi ja kirjoituksesta välittyy voimakas toimijuus. Tässä aineistoesimerkissä poliitikon kritiikki ei osu maahanmuuttajakategorian käyttöön vaan sen sisältöön. Esimerkissä poliitikko haastaa maahanmuuttajiin yhdistettäviä negatiivisia stereotypioita ja aktiivisesti kääntää ne oman sisäryhmänsä positiivisiksi ominaisuuksiksi. Tällaisen subjektiposition diskursiivisen funktion voi ajatella olevan maahanmuuttajien yhteiskunnallisen aseman parantaminen.

Kuten aineistoesimerkissä 2, myös tässä poliitikko käyttää ilmaisua ”samassa veneessä” viitaten kaikkiin suomalaisiin (rivi 20). Vaikka poliitikko on aiemmin tekstissään luonut maahanmuuttajien ja maahanmuuttokriittisten välille jännitteisen suhteen, poliitikko näyttää kuitenkin pyrkivän kirjoituksen lopussa luomaan kaikille suomalaisille yhteisen sisäryhmän ja yhteishengen. Tässä aineistoesimerkissä poliitikko puhutteli suoraan sekä maahanmuuttajia että maahanmuuttokriitikoita. Kuten olen edellä todennut, suurin osa poliitikkojen blogikirjoituksista vaikuttaa kuitenkin olevan suunnattu ”järkeväälle” enemmistölle, ”rauhallisille ja tavallisille ihmisille” ja kaikille suomalaisille.

6 POHDINTA

Tässä luvussa kertaan maisterintutkielmani tutkimustulokset ja pohdin niiden merkitystä sekä sosiaalipsykologisen tutkimuksen kannalta että laajemmin yhteiskunnallisesti. Asetan tutkielmani tulokset vuoropuheluun erityisesti Petterssonin ym. (2016) tutkimuksen kanssa, sillä molemmissa tutkimuksissa tarkasteltiin maahanmuuttajataustaisten poliitikkojen identiteettineuvotteluja poliittisissa blogeissa. Lisäksi arvioin tutkielmani teoreettisia ja metodologisia valintoja sekä käyn läpi tutkimukseen liittyviä eettisiä kysymyksiä. Lopuksi ehdotan mahdollisia suuntaviivoja tulevaisuuden tutkimukselle.

6.1 Johtopäätökset

Tässä maisterintutkielmassa tutkin, miten maahanmuuttajataustaiset poliitikot rakensivat diskursiivisesti etnistä ja kansallista identiteettiään poliittisissa blogeissaan. Kuten edellä pyrin aineistoesimerkkien avulla osoittamaan, poliitikot rakensivat moninaisia subjektipositioita ja käyttivät monipuolisesti erilaisia retorisia keinoja neuvotellessaan identiteeteistään. Poliitikot vaihtelivat diskursiivisesti etnisen vähemmistöidentiteetin ja kansallisen enemmistöidentiteetin välillä sekä myös erilaisilla identiteetin tasoilla. Poliitikon etninen identiteetti saattoi rakentua useilla erilaisilla tavoilla samankin blogikirjoituksen sisällä. Lisäksi poliitikot käyttivät kaikille yhteistä ihmisten yläkategoriaa.

Tulkitsin etniseen identiteettiin liittyvän puheen jakautuvan aineistossani kahteen luokkaan sen mukaan, oliko kyseessä itse määritelty vai ulkopuolelta määritelty identiteetti. Poliitikot rakensivat itse määriteltyä etnistä identiteettiään monipuolisesti *olemisen*, *tietämisen*, *tekemisen*, *tuntemisen* ja *haluamisen* tasoilla. Tämä itse määritelty etninen identiteetti rakentui rinnakkain ja yhteen kietoutuneena suomalaisen kansallisen identiteetin kanssa. Poliitikkojen kirjoituksissa itse määritelty etninen identiteetti ja suomalainen identiteetti eivät siis olleet toisensa poissulkevia identiteettejä vaan täysin yhteensopivia. Poliitikot rakensivat suomalaista kansallista identiteettiä *olemisen*, *tekemisen*, *tuntemisen*, ja *haluamisen* lisäksi myös muun muassa suomalaiseen tulevaisuuteen osallistumisen ja maata kohtaan tunnetun rakkauden kautta. Lisäksi poliitikot käyttivät esimerkiksi Suomessa

kouluttautumista, korkeakoulusta valmistumista, työssäkäyntiä ja verojen maksua diskursiivisina resursseina, joilla suomalaista kansallista identiteettiä rakennettiin. Samalla poliitikot laajensivat suomalaisuuden kategorian koskemaan eri nimisiä ja eri näköisiä suomalaisia. Poliitikkojen mukaan suomalaiseksi ei tarvitse syntyä vaan suomalaiseksi voi myös tulla.

Poliitikot rakensivat etnistä ja kansallista identiteettiään myös ulkopuolelta määritellyn etnisen identiteetin vastustamisen kautta. Ulkopuolelta määritelty etninen identiteetti oli läsnä aineistossani siten, että poliitikot olivat tietoisia siitä, että heidät kategorisoidaan tiettyyn ryhmään ja heihin kohdistetaan tietynlaisia odotuksia. Poliitikot kuitenkin tekivät aineistossani paljon diskursiivista työtä pinnallisen ulkopuolelta määritellyn etnisen identiteetin haastamiseksi. Ulkopuolelta määritelty etninen identiteetti haastettiin kritisoimalla suomalaisuuden kiistämistä, maahanmuuttajien toiseuttamista sekä etnisen identiteetin ensisijaisuutta ja erityisen arvioinnin kohteeksi joutumista. Lisäksi poliitikot kritisoivat heidän etniseen identiteettiinsä liittyvää yleistämistä, arvottamista, luokittelua ja stereotyyppistä ajattelua.

Omassa aineistossani jännite itse määritellyn etnisen identiteetin ja passiivisen ulkopuolelta määritellyn etnisen identiteetin välillä näyttäytyi erilaisena kuin Petterssonin ym. (2016) tutkimuksessa. Petterssonin ym. (2016) tutkimuksessa poliitikot tyypillisesti hyväksyivät etnisen identiteetin ulkopuolelta määritellyllä tasolla, mutta torjuivat sen itse määritellyllä tasolla, kun taas tässä maisterintutkielmassa poliitikot hyväksyivät etnisen identiteetin itse määritellyllä tasolla, mutta haastoivat sen monin erilaisin tavoin ulkopuolelta määritellyllä tasolla. Tämä ero poliitikkojen tavassa rakentaa etnistä identiteettiä on selitettävissä tarkastelemalla subjektipositioiden diskursiivisia funktioita eli sitä, mitä subjektipositioilla pyritään saamaan aikaan. Petterssonin ym. (2016) tutkimuksessa poliitikot käyttivät etnistä identiteettiään argumentatiivisena työkaluna, jonka avulla he kielsivät rakenteellisen rasmin olemassaolon ja samalla syyttivät muita maahanmuuttajia sekä poliittisia vastustajiaan heihin kohdistuvasta rasismista. Toisin sanoen poliitikkojen etniseen identiteettiin liittyvän puheen funktio oli oman puolueen maahanmuuton- ja monikulttuurisuuden vastaisen ideologian edistäminen (Pettersson ym., 2016).

Tässä maisterintutkielmassa tutkittiin poliitikkoja sellaisista puolueista, jotka eivät ole profiloituneet ideologialtaan maahanmuuton- tai monikulttuurisuuden vastaisiksi. Poliitikot päinvastoin asemoituvan kirjoituksissaan usein tällaisen ideologian vastustajiksi ja rakensivat identiteettiään suhteessa maahanmuuttoa ja monikulttuurisuutta vastustaviin *toisiin*. Poliitikot rakensivat identiteettiään suhteessa maahanmuuttokriitikoihin, valkoisiin miehiin ja poliittisiin vastustajiin, mutta myös suhteessa epäjohdonmukaisiin poliittisiin liittolaisiin, jotka muistavat liittolaisuutensa vain vaalien alla. Aineistosta tekemieni tulkintojen mukaan poliitikkojen käyttämillä subjektipositioilla näyttääkin olevan vastakkaiset diskursiiviset funktiot Petterssonin ym. (2016) tutkimukseen nähden.

Yksi poliitikkojen rakentamien subjektipositioden diskursiivisista funktioista oli rasismien osoittaminen yhä Suomea vaivaavaksi ongelmaksi. Poliitikot käyttivät rasismikokemuksiaan ja politisoitunutta etnistä identiteettiään myös mobilisoidakseen tavalliset järkevät suomalaiset syrjintää ja oikeistopopulististen puolueiden ideologiaa vastaan. Muita poliitikkojen rakentamien subjektipositioden funktioita olivat maahanmuuttajien yhteiskunnallisen aseman parantaminen ja yhteiskunnan jakautumisen ehkäiseminen. Poliitikot pyrkivät identiteettikonstruktioidensa myös laajentamaan suomalaisuuden käsitettä sellaiseksi, joka tukee eri etnisten ryhmien sisällyttämistä yhteisen suomalaisuuden alle.

Poliitikkojen erilaisessa asemoitumisessa itse määriteltyä ja ulkopuolelta määriteltyä etnistä identiteettiä kohtaan näkyy identiteetin ja toimijuuden välinen suhde. Poliitikkojen etninen identiteetti esiintyi aineistossani useammin ulkopuolelta määritellyllä kuin itse määritellyllä tasolla. Toisin sanoen poliitikot kirjoittivat etnisestä identiteetistään usein niin, että se ikään kuin rakentui heidän oman hallintansa ulkopuolelle; muilla ihmisillä näyttää olevan paljon oletuksia ja sanomista heidän identiteettiinsä liittyen. Poliitikot asemoituvat kirjoituksissaan kriittisesti tällaista ulkopuolelta määriteltyä etnistä identiteettiä kohtaan. Tulkintani mukaan poliitikot pyrkivät näin saamaan enemmän toimijuutta omaan etniseen identiteettiinsä liittyen. Poliitikkojen subjektipositioden diskursiivisena funktiona voidaankin pitää myös sitä, että poliitikot pyrkivät lisäämään toimijuuttaan ja saamaan etnisen identiteettinsä omaan hallintaansa.

Aikaisemmissa tutkimuksissa on todettu, että maahanmuuttajataustaisilla ihmisillä voi olla vaikea lunastaa Suomen kansallinen identiteetti niin, että myös suomalainen enemmistö hyväksyisi sen (ks. esim. Varjonen ym., 2013). Toisilla ihmisillä ja ryhmillä myös ajatellaan olevan enemmän valtaa tällaisissa identiteettineuvotteluissa. Muun muassa Verkuyten (2005, 152) kuvaa hybridi-identiteetteihin liittyen, että asema ikään kuin identiteettien välillä tai ”väli-tilassa” mahdollistaa erityisen hyvin dominoivien diskurssien haastamisen, horjuttamisen ja kyseenalaistamisen. Myös Varjonen ym. (2013) pohtivat samaan tyyliin, että inkerinsuomalaisten paluumuuttajien asema samanaikaisesti sekä sisä- että ulkoryhmän jäsenenä voi tarjota vastaavanlaisen strategisen aseman haastaa dominoivia diskursseja ja laajentaa suomalaisuuden kategoriaa. Väitän, että myös maahanmuuttajataustaisilla poliitikoilla on tällainen kaksoisasema, jossa heillä on potentiaalia haastaa vallitsevia diskursseja. Vaaleilla valittuina yhteiskunnallisina toimijoina heillä voi ajatella olevan enemmän valtaa ja paremmat mahdollisuudet kyseenalaistaa vallitsevat diskurssit, neuvotella suomalaisuutta inklusiivisemmaksi ja vaatia yhdenvertaisuutta.

Ero tämän maisterintutkielman ja Petterssonin ym. (2016) tuloksissa osoittaa sen, miten joustavasti ihmiset rakentavat identiteettejään ja miten diskursiivisesti rakennettuja identiteettejä on mahdollista käyttää erilaisten funktioiden ja lopputulosten aikaansaamiseksi. Samojakin identiteettejä ja retorisia keinoja voidaan käyttää erilaisiin retorisiin tarkoituksiin. Poliittisissa blogeissa kielen voi ajatella olevan korostetun argumentatiivista ja strategista, mutta tämä argumentatiivisuus on läsnä kaikessa kielellisessä ja symbolisessa vuorovaikutuksessa (ks. Billig, 1996). Tutkimustulosten erot korostavat myös kontekstin merkitystä. Ensisilmäyksellä saattaa tuntua vaikealta selittää maahanmuuttajataustaisten poliitikkojen erilaiset tavat rakentaa etnistä identiteettiä. Ymmärtääkseen poliitikkojen erilaisia identiteettineuvotteluja on ensin ymmärrettävä niiden argumentaatiokonteksti ja se, mihin keskusteluun poliitikot subjektipositioillaan osallistuvat (ks. Billig, 1996, 122). Petterssonin ym. (2016) tutkimuksessa subjektipositioden funktiot liittyivät kiinteästi poliitikkojen puolueen ideologiaan ja sen edistämiseen. Tässä tutkielmassa poliitikot edistivät hyvin erilaista ideologiaa sekä suhtautumista maahanmuuttoon ja suomalaisuuteen. Poliittinen viitekehys siis vaikuttaa siihen, miten poliitikkojen subjektipositiot rakentuvat ja miten niitä luetaan poliittisissa

blogeissa. Petterssonin ym. (2016) tutkimuksen ja tämän maisterintutkielman erot muistuttavat siten myös esimerkiksi medialukutaidon tärkeydestä.

6.2 Tutkimuksen rajoitteet ja ansiot

Yksi laadullisen tutkimuksen, ja etenkin diskursiivisen tutkimuksen, haasteista on tutkimusaineiston valinta. Tutkimusaineiston tulisi olla tarpeeksi rajattu, jotta se voidaan analysoida perusteellisesti diskursiivisia menetelmiä käyttäen. Toisaalta tutkimusaineiston tulisi kuitenkin olla riittävän laaja, jotta sen avulla on mahdollista tuottaa mielekästä tietoa tutkittavasta kohteesta. (ks. Pettersson, 2017.) Tutkimusaineiston valinta oli haastavaa myös tässä maisterintutkielmassa. Haasteellista oli muun muassa löytää sellaisia maahanmuuttajataustaisia poliitikkoja, jotka olivat myös aktiivisia blogikirjoittajia. Kuten edellä on käynyt ilmi, Suomessa maahanmuuttajataustaiset poliitikot ovat aliedustettuina politiikassa. Aineistoa valitessani eduskunnassa oli vain yksi maahanmuuttajataustainen kansanedustaja. Tästä syystä päätin valita poliitikot kunnallispolitiikasta. Valitsemiini poliitikot erosivat siinä, kuinka aktiivisia blogikirjoittajia he olivat; yksi poliitikoista oli toisia huomattavasti aktiivisempi kirjoittaja, kun taas kaksi poliitikoista olivat olleet aktiivisempia vuoden 2015 eduskuntavaalien aikoihin. Pyrin kuitenkin tasapainottamaan tilannetta siten, että otin kahdelta jälkimmäisenä mainitulta poliitikolta blogikirjoituksia aineistoon pitemmältä aikaväliltä. Tästä huolimatta maisterintutkielmani aineisto ei heijasta valittujen poliitikkojen näkemyksiä täysin tasapuolisesti.

Erot poliitikkojen blogitekstien aikaväleissä on myös hieman ongelmallinen ottaen huomioon tutkimuksessa sovelletun kriittisen diskursiivisen psykologian viitekehyksen, joka korostaa laajemman historiallisen, sosiaalisen ja poliittisen kontekstin merkitystä. Kriittisen diskursiivisen psykologian periaatteisiin kuuluu, että puhetta tulisi aina tarkastella osana laajempaa sosiaalista ja historiallista kontekstia. Kahden poliitikon aiempina vuosina kirjoittamilla teksteillä voi ajatella olevan hieman erilainen ajallinen ja poliittinen konteksti kolmannen poliitikon tuoreempiin blogiteksteihin verrattuna, sillä etenkin poliittiset keskustelut muuttuvat ripeään tahtiin ja heijastavat ajankohtaisia yhteiskunnallisia tapahtumia. Erot aineistoon sisällytettyjen blogikirjoitusten julkaisuajoissa pysyivät kuitenkin sen verran maltillisina, että oman näkemykseni mukaan

tutkimuksen konteksti pysyi tarpeeksi yhtenevänä tämän maisterintutkielman tarkoitukseen. Pidin tärkeämpänä sitä, että tällä valinnalla sain tutkimusaineistoon tarpeeksi blogikirjoituksia kultakin poliitikolta.

Tässä maisterintutkielmassa olen käyttänyt blogikirjoitukset kirjoittaneiden poliitikkojen oikeita nimiä. Sosiaalipsykologian valtavirtaa edustavassa tutkimuksessa ollaan usein hyvin tarkkoja tutkittavien anonymiteetista, joten siihen nähden tässä tutkimuksessa valittua lähestymistapaa voi pitää poikkeavana. Vaikka blogikirjoitukset ovat julkisia, sosiaalisessa mediassa julkista ja yksityistä kommunikaatiota voi olla joskus vaikea määritellä. Nissenbaumin (2010) käsite kontekstuaalinen yksityisyys viittaa siihen, että ihmisten oletukset netissä julkaistujen kirjoitustensa yksityisyydestä ovat sidoksissa kirjoitusten kontekstiin. Vaikka ihmiset julkaisisivat kirjoituksia tietyssä kontekstissa, he eivät välttämättä antaisi lupaa näiden kirjoitusten julkiseen käyttöön muissa konteksteissa (Gleibs, 2014). Poliitikot eivät todennäköisesti ole kirjoittaneet blogikirjoituksiaan siinä tarkoituksessa, että niistä voitaisiin tehdä hienosyistä akateemista analyysia (ks. Pettersson, 2017). Aineisto kuitenkin koostuu julkisuudessa työskentelevien henkilöiden täysin julkisista kirjoituksista, joihin kenellä tahansa on pääsy. Poliittiset blogit on oletettavasti myös suunnattu laajemmalle yleisölle kuin esimerkiksi jossakin tietyssä Facebook-ryhmässä julkaistavat kommentit. Tästä syystä tein vastaavan valinnan kuin Pettersson (2017) ja päädyin käyttämään blogikirjoitusten kirjoittajien nimiä ilman poliitikkoilta erikseen pyydettyä suostumusta.

Tutkielman aineiston ansiona voi pitää sitä, että se on niin sanottu luonnollinen aineisto eli aineisto on olemassa tutkijasta riippumatta (ks. Jokinen ym., 1999, 236).

Haastattelumenetelmällä tai ryhmäkeskustelujen avulla kerätyssä aineistossa tutkijan ja tutkittavien välinen vuorovaikutus suuntaa keskustelua. Jo tutkijan käyttämät kysymykset ja kategoriat voivat nostaa esiin sellaisia asioita ja identiteettejä, jotka eivät muussa tapauksessa olisi nousseet esiin ollenkaan. Sen sijaan tämän maisterintutkielman aineistossa esiintyvä etnistä ja kansallista identiteettiä koskeva neuvottelu ei ole tutkijan aikaansaamaa. Poliitikot ottivat spontaanisti itse puheeksi heidän maahanmuuttajataustansa ja etnisen identiteettinsä omissa blogeissaan, ilman tutkijan tarjoamia identiteettejä. Tämä viittaa siihen, etteivät poliitikot voi helposti sivuuttaa etnistä identiteettiään, vaan heidän täytyy

jollakin tavalla ottaa se huomioon poliittisissa diskursseissaan ja strategioissaan. Poliittisten blogien tutkiminen antaa hyvän tilaisuuden tarkastella kielenkäyttöä toimintana ja identiteettineuvotteluja osana poliittista retoriikkaa. Kuten analyysiosiossa kävi ilmi, poliitikkojen blogeissaan rakentamalla subjektipositioilla oli erilaisia sosiaalisia ja poliittisia funktioita. Petterssonin ym. (2016) mukaan luonnollisia aineistoja tutkimalla on mahdollista tuottaa uudenlaista tietoa etnisen identiteetin sosiaalisesti rakentuvasta ja argumentatiivisesta luonteesta. Petterssonin (2016, 2017) tavoin pyrin poliittisia blogeja tutkimalla tukemaan sosiaalipsykologisessa tutkimuksessa käytettävien aineistojen moninaisuutta.

Myös tutkielman metodologisiin valintoihin, eli kriittisen diskursiivisen psykologian ja retorisen psykologian näkökulmaan, liittyy omat rajoitteensa ja vahvuutensa. Tutkimus on laadullinen ja tutkimusaineisto rajallinen, eikä tutkimustuloksia voi siten yleistää. Tutkielmassani olen tarkastellut kolmen maahanmuuttajataustaisen politiikon blogikirjoituksia. En siis väitä, että heidän diskurssinsa voisivat edustaa kaikkia maahanmuuttajia. En myöskään oleta, että poliitikkojen diskurssit heijastaisivat heidän ”oikeita” sisäisiä mielipiteitään tai asenteitaan. Sen sijaan pyrkimyksenäni on ollut tarkastella poliitikkojen kirjoituksissa rakentuvia diskursseja ja retorisia keinoja mahdollisimman tarkasti ja analyttisesti. Lisäksi olen tarkastellut poliitikkojen tuottamia diskursseja niiden poliittisen retoriikan kontekstissaan sekä laajemmassa yhteiskunnallisessa kontekstissa.

Diskurssianalyttisen tutkimuksen näkökulmasta tutkimuksella ei voida tuottaa objektiivista tietoa todellisuudesta, vaan tutkimustulokset ovat väistämättä aina tulkintoja ja versioita todellisuudesta. Tästä seuraa, että diskurssianalyttisessä tutkimuksessa tutkijan on oltava tietoinen omasta roolistaan tutkijana. (Taylor, 2001, 11–12, 16–20.) Olen pyrkinyt tiedostamaan oman näkökulmani ja säilyttämään kriittisen ja analyttisen katseen aineistoon sekä koko tutkimusprosessiin. Lisäksi olen pyrkinyt olemaan läpinäkyvä ja raportoimaan tutkimusprosessin vaiheet huolellisesti. Tutkijan ei kuitenkaan ole mahdollista päästä täysin eroon omasta subjektiviteetistaan ja suhteestaan tutkittavaan aiheeseen. Diskursiivisessa tutkimuksessa tutkijan työ on myös luonteeltaan samanlaista kuin se toiminta, jota tutkitaan (Edwards, 1997, 46, 53–61). Toisin sanoen myös tutkija

puhuu ja kirjoittaa, eli luo toiminnallaan sosiaalista todellisuutta (Jokinen ym., 1999, 41). Esimerkiksi tapani nimetä poliitikot maahanmuuttajataustaisiksi poliitikoiksi voi ajatella uusintavan kyseisen kategorian. Ilmiötä ei kuitenkaan olisi ollut mahdollista tutkia ilman, että se nimetään joksikin, ja koen tutkimuksen olevan tärkeää yhteiskunnallisen muutoksen aikaansaamiseksi. Tämän tutkielman tulokset ovat minun tulkintani ja konstruktion aineistosta, ja myös toisenlaiset tulkinnat olisivat mahdollisia.

6.3 Suuntaviivoja tulevalle tutkimukselle

Tulevaisuudessa voisi olla kiinnostavaa tutkia poliittisten blogikirjoitusten lisäksi myös blogin lukijoiden kommentteja sekä blogikirjoittajan ja lukijoiden välistä vuorovaikutusta. Myös Husseinin, Razmyarin ja Yanarin blogeissa oli kommentointimahdollisuus ja joissain kirjoituksissa jopa satoja kommentteja. Argumentaation onnistumisen tutkiminen siitä näkökulmasta, miten yleisö ottaa vastaan kirjoittajan argumentit, toisi lisää syvyyttä retoriseen analyysiin. Myös Petterssonin (2017, 73–74) mukaan olisi tärkeää huomioida blogidiskurssien vuorovaikutteinen luonne, sillä kirjoittajat rakentavat poliittisen viestinsä joko implisiittisessä tai eksplisiittisessä vuorovaikutuksessa lukijoiden kanssa. Pettersson (2017) tutki poliittisia blogeja nationalistisen ja oikeistopopulistisen suostuttelevan viestinnän välineinä. Hänen mukaansa blogivuorovaikutus lisää samanmielisyyden ja yhteisymmärryksen tunnetta blogikirjoittajan ja lukijoiden välillä. Petterssonin (2017, 73) mukaan blogivuorovaikutus siis edistää sellaista ilmapiiriä, jossa ihmiset jaetaan ”meihin”, valtion uskollisiin puolustajiin, ja ”heihin”, petollisiin tunkeutujiin ja kansakunnan vihollisiin.

Tässä maisterintutkielmassa tutkin poliitikkoja, jotka pyrkivät poliittisissa blogeissaan haastamaan tällaista nationalistista ja oikeistopopulistista diskurssia. Nopean silmäilyn perusteella blogien lukijat tuntuivat olevan varsin kriittisiä ja vihamielisiäkin blogikirjoittajia kohtaan: lukijat näyttivät jakautuvan tukijoihin ja kriitikoihin, joista tukijat olivat vähemmistössä. Tutkimieni poliitikkojen blogeissa ei siis vaikuttanut vallitsevan sellainen samanmielisyyden tai yhteisymmärryksen tunne, johon Pettersson (2017, 73) viittaa. Petterssonin ym. (2016) mukaan poliittiset blogit ovat olleet erityisen tärkeitä ja toimivia viestintäkanavia nationalistiselle poliittiselle viestinnälle. Olisikin kiinnostavaa tutkia, miten

nationalistisen ja oikeistopopulistisen diskurssin vastustajat onnistuvat poliittisen viestinsä välittämisessä. Voivatko poliittiset blogit toimia työkaluna myös nationalistisen ja oikeistopopulistisen viestinnän haastamisessa vai onko nationalistinen diskurssi saanut pysyvän yliotteen verkkoympäristöissä?

Blogien kommenttiketjujen tutkiminen olisi kiinnostavaa myös blogikirjoittajan identiteetin näkökulmasta. Baumerin, Sueyoshin ja Tomlinsonin (2011) mukaan blogien lukijat osallistuvat sekä kirjoitusten sisältöihin että blogin sävyyn, mutta myös blogikirjoittajan identiteetin rakentamiseen. Lukijat ovat kirjoittajalle ikään kuin peili; omalla toiminnallaan he antavat kirjoittajalle tietoa siitä, minkälainen vaikutelma heillä on kirjoittajasta. Lukijoiden kysymykset ja kommentit rakentavat blogikirjoittajasta henkilön, jolta kysytään juuri tällaisia kysymyksiä ja jolle kommentoidaan tiettyyn sävyyn. (Baumer ym., 2011.) Myös tästä syystä blogikommenttien ottaminen tutkimusaineistoksi voisi lisätä ymmärrystä siitä, miten poliitikkojen identiteetit rakentuvat heidän poliittisissa blogeissaan.

Tutkimalla poliittisia blogikirjoituksia, olen pystynyt tarkastelemaan poliitikkojen identiteettineuvotteluja ilman haastattelutilanteen keskustelua ohjaavia vaikutuksia tai tutkijan tarjoamia identiteettejä. Kuten edellä on käynyt ilmi, poliitikot ottivat blogeissaan spontaanisti itse puheeksi heidän maahanmuuttajataustansa ja etnisen identiteettinsä. Tämän olen tulkinnut viittaavan siihen, etteivät poliitikot voi helposti sivuuttaa etnistä identiteettiään, vaan heidän täytyy jollakin tavalla ottaa se huomioon poliittisissa diskursseissaan ja strategioissaan. Tulevaisuudessa voisi kuitenkin olla kiinnostavaa tarkastella maahanmuuttajataustaisten poliitikkojen erityistä asemaa myös haastattelumenetelmän avulla. Maahanmuuttajataustaisia poliitikkoja haastattelemalla voisi tuottaa aineistoa, jolla pääsisi paremmin käsiksi esimerkiksi etnisen identiteetin ja poliittisen strategian väliseen suhteeseen.

6.4 Lopuksi

Tässä maisterintutkielmassa tarkastelin maahanmuuttajataustaisten poliitikkojen erityistä asemaa yhteiskunnallisina vaikuttajina ja sitä, miten poliitikot ottivat kantaa etniseen ja kansalliseen identiteettiinsä poliittisissa blogeissaan. Kuten olen edellä osoittanut, poliitikot rakensivat identiteettejään moninaisesti ja käyttivät osittain vastakkaisia ja ristiriitaisiakin

puhetapoja. Toisaalta poliitikot korostivat yksilöllisyyttään ja pyrkivät välttämään lokeroitumista erityisiksi vähemmistöpoliitikoiksi. Toisaalta poliitikot myös käyttivät asemaansa ja maahanmuuttajataustaansa etnisten ryhmien etujen ajamiseen. Poliitikot siis ratkoivat kirjoituksissaan yksilöllisyyden ja vähemmistöryhmän jäsenyyden välistä ideologista dilemmaa (Billig ym., 1988).

Suomessa on vielä paljon tekemistä vähemmistöjen aseman parantamiseksi ja luonnollisesti vähemmistöt ovat itse usein kiinnostuneita osallistumaan tällaiseen toimintaan. Aikaisempi tutkimus, kuten myös tämä maisterintutkielma, osoittaa, että heidän myös odotetaan osallistuvan vähemmistöasioiden hoitamiseen. Tällaiset odotukset kuitenkin asettavat maahanmuuttajataustaiset poliitikot ristiriitaiseen asemaan: miten tulla valituksi politiikkaan eli kerätä äänet yli ryhmärajojen ja toisaalta käyttää asemaansa myös oman sisäryhmän aseman parantamiseksi? Miten työskennellä itseä kiinnostavien asioiden parissa ja samalla säilyttää sekä enemmistöäänestäjien että oman vähemmistöryhmän ja -äänestäjien luottamus? Samanlaista haastavaa kaksoistehtävää on harvalla poliitikolla. Tästä syystä puolueet voisivat tukea näitä ehdokkaita asettumalla enemmistönä vähemmistöasioiden ajajiksi niin, ettei se tehtävä lankeaisi aina vähemmistötaustaisille poliitikoille. Tämä voisi houkutella politiikkaan myös uusia vähemmistövaikuttajia ja tehdä yhteiskunnallisesta muutoksesta yhteisen projektin.

LÄHDELUETTELO

- Barreto, M., & Ellemers, N. (2002). The Impact of Respect Versus Neglect of Self-Identities on Identification and Group Loyalty. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 28(5), 629–639. <https://doi.org/10.1177/0146167202288007>
- Baumer, E. P. S., Sueyoshi, M., & Tomlinson, B. (2011). Bloggers and Readers Blogging Together: Collaborative Co-creation of Political Blogs. *Computer Supported Cooperative Work*, 20(1–2), 1–36. <https://doi.org/10.1007/s10606-010-9132-9>
- Benwell, B., & Stokoe, E. (2006). *Discourse and identity*. Edinburgh: Edinburg University Press.
- Berbrier, M. (2008). The diverse construction of race and ethnicity. Teoksessa J. A. Holstein & J. F. Gubrium (toim.), *Handbook of Constructionist Research* (s. 567–592). New York: The Guilford Press.
- Billig, M. (1996). *Arguing and thinking: A rhetorical approach to social psychology* (New ed.). Cambridge: Cambridge University Press.
- Billig, M., Condor, S., Edwards, D., Gane, M., Middleton, D., & Radley, A. (1988). *Ideological Dilemmas: A Social Psychology of Everyday Thinking*. London: Sage.
- Bird, K. (2005). The Political Representation of Visible Minorities in Electoral Democracies: A Comparison of France, Denmark, and Canada. *Nationalism and Ethnic Politics*, 11(4), 425–465. <https://doi.org/10.1080/13537110500379211>
- Bloemraad, I., & Schönwälder, K. (2013). Immigrant and Ethnic Minority Representation in Europe: Conceptual Challenges and Theoretical Approaches. *West European Politics*, 36(3), 564–579. <https://doi.org/10.1080/01402382.2013.773724>

- Brock, A., Kvasny, L., & Hales, K. (2010). Cultural Appropriations of Technical Capital: Black women, weblogs, and the digital divide. *Information, Communication & Society*, 13(7), 1040–1059. <https://doi.org/10.1080/1369118X.2010.498897>
- Bull, P., Elliott, J., Palmer, D., & Walker, L. (1996). Why politicians are three-faced: The face model of political interviews. *British Journal of Social Psychology*, 35(2), 267–284. <https://doi.org/10.1111/j.2044-8309.1996.tb01097.x>
- Burns, M., & Stevenson, C. (2013). Deconstructing national leadership: Politicians' accounts of electoral success and failure in the Irish Lisbon Treaty referenda. *British Journal of Social Psychology*, 52(1), 122–139. <https://doi.org/10.1111/j.2044-8309.2011.02060.x>
- Burr, V. (2003). *Social constructionism* (2nd ed). London: Routledge.
- Dahlstedt, M. (2005). *Reserverad demokrati: Representation i ett månggetniskt Sverige*. Umeå: Borea.
- Edley, N. (2001). Analysing masculinity: Interpretative repertoires, ideological dilemmas and subject positions. Teoksessa M. Wetherell, S. Taylor, & S. J. Yates (toim.), *Discourse as data: A guide for analysis* (s. 189–228). London: Sage.
- Edley, N., & Wetherell, M. (1997). Jockeying for Position: The Construction of Masculine Identities. *Discourse & Society*, 8(2), 203–217. <https://doi.org/10.1177/0957926597008002004>
- Edwards, D. (1997). *Discourse and cognition*. London: Sage.
- Ellemers, N., Kortekaas, P., & Ouwerkerk, J. W. (1999). Self-categorisation, commitment to the group and group self-esteem as related but distinct aspects of social identity. *European Journal of Social Psychology*, 29(2–3), 371–389.

- Ellemers, N., Spears, R., & Doosje, B. (2002). Self and Social Identity. *Annual Review of Psychology*, 53(1), 161–186.
<https://doi.org/10.1146/annurev.psych.53.100901.135228>
- Gabriel, D. (2016). Blogging while Black, British and female: A critical study on discursive activism. *Information, Communication & Society*, 19(11), 1622–1635.
<https://doi.org/10.1080/1369118X.2016.1146784>
- Gergen, K. J. (1973). Social psychology as history. *Journal of Personality and Social Psychology*, 26(2), 309–320. <https://doi.org/10.1037/h0034436>
- Gergen, K. J. (1985). The social constructionist movement in modern psychology. *American Psychologist*, 40(3), 266–275. <https://doi.org/10.1037/0003-066X.40.3.266>
- Gergen, K. J. (2009). *An Invitation to Social Construction* (2nd ed). London: Sage.
- Gill, A. M., & Whedbee, K. (1997). Rhetoric. Teoksessa T. A. van Dijk (toim.), *Discourse as structure and process* (s. 157–184). London: Sage.
- Gleibs, I. H. (2014). Turning Virtual Public Spaces into Laboratories: Thoughts on Conducting Online Field Studies Using Social Network Sites. *Analyses of Social Issues and Public Policy*, 14(1), 352–370. <https://doi.org/10.1111/asap.12036>
- Gurak, L. J., & Antonijevic, S. (2008). The Psychology of Blogging: You, Me, and Everyone in Between. *American Behavioral Scientist*, 52(1), 60–68.
<https://doi.org/10.1177/0002764208321341>
- Howard, J. A. (2000). Social Psychology of Identities. *Annual Review of Sociology*, 26(1), 367–393. <https://doi.org/10.1146/annurev.soc.26.1.367>
- Hyvärinen, M. (1994). *Viimeiset taistot*. Tampere: Vastapaino.

- Jokinen, A., Juhila, K., & Suoninen, E. (1999). *Diskurssianalyysi liikkeessä*. Tampere: Vastapaino.
- Jurva, K., & Jasinskaja-Lahti, I. (2015). Accounting for a planned migration through ethnic identity talk. *Culture & Psychology*, 21(2), 276–289.
<https://doi.org/10.1177/1354067X15570486>
- Kestilä-Kekkonen, E., Sipinen, J., Borg, S., Tiihonen, A., & Wass, H. (2018). *Kuntademokratiaindikaattorit 2017* (Oikeusministeriön julkaisu 6/2018). Oikeusministeriö. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-259-680-2>
- Kuusela, P. (2002). *Sosiaalipsykologian maailmahypoteesit: Tieteenalan historia ja sosiaalisen konstruktionismin muodot*. Kuopio: Unipress.
- Liebkind, K. (2006). Ethnic identity in acculturation. Teoksessa D. L. Sam & J. W. Berry (toim.), *The Cambridge Handbook of Acculturation* (s. 78–96). Cambridge: Cambridge University Press.
- Liebkind, K., Mähönen, T. A., Varjonen, S., & Jasinskaja-Lahti, I. (2015). Ethnic Identity, Psychology of. Teoksessa J. D. Wright (toim.), *International Encyclopedia of the Social & Behavioral Sciences* (2 ed., Vol. 8, s. 113–117). Amsterdam: Elsevier.
<https://doi.org/10.1016/B978-0-08-097086-8.24016-6>
- Maahanmuuttajaehdokkaat tekivät historiaa – ensimmäisinä eduskuntaan. (19.4.2015). *MTV Uutiset*. Haettu osoitteesta
<https://www.mtvuutiset.fi/artikkeli/maahanmuuttajaehdokas-tekemassa-historiaa-ensimmaisena-eduskuntaan/5009828#gs.5rlnym>
- Malhi, R. L., Boon, S. D., & Rogers, T. B. (2009). 'Being Canadian' and 'Being Indian': Subject Positions and Discourses Used in South Asian-Canadian Women's Talk

- about Ethnic Identity. *Culture & Psychology*, 15(2), 255–283.
<https://doi.org/10.1177/1354067X09102893>
- Nissenbaum, H. F. (2010). *Privacy in context: Technology, policy, and the integrity of social life*. Stanford: Stanford University Press.
- Nortio, E., Varjonen, S., Mähönen, T. A., & Jasinskaja-Lahti, I. (2016). Interpretative repertoires of multiculturalism – Supporting and challenging hierarchical intergroup relations. *Journal of Social and Political Psychology*, 4(2), 623–645.
<https://doi.org/10.5964/jspp.v4i2.639>
- Pettersson, K. (2017). *Save the nation! A social psychological study of political blogs as a medium for nationalist communication and persuasion* (väitöskirja). Helsinki: Unigrafia, sosiaalitieteiden laitos.
- Pettersson, K. (2019). “Freedom of speech requires actions”: Exploring the discourse of politicians convicted of hate-speech against Muslims. *European Journal of Social Psychology*, 49(5), 938–952. <https://doi.org/10.1002/ejsp.2577>
- Pettersson, K., Liebkind, K., & Sakki, I. (2016). You who are an immigrant—why are you in the Sweden Democrats? *Discourse & Society*, 27(6), 624–641.
- Pettersson, K., & Sakki, I. (2017). Pray for the fatherland! Discursive and digital strategies at play in nationalist political blogging. *Qualitative Research in Psychology*, 14(3), 315–349. <https://doi.org/10.1080/14780887.2017.1290177>
- Pole, A. (2005). Black Bloggers and the Blogosphere. *The International Journal of Technology, Knowledge, and Society*, 2(6), 9–16. <https://doi.org/10.18848/1832-3669/CGP/v02i06/55642>

- Pomerantz, A. (1986). Extreme case formulations: A way of legitimizing claims. *Human Studies*, 9(2–3), 219–229. <https://doi.org/10.1007/BF00148128>
- Potter, J. (1996). *Representing Reality: Discourse, Rhetoric and Social Construction*. London: Sage.
- Potter, J., & Hepburn, A. (2005). Qualitative interviews in psychology: Problems and possibilities. *Qualitative Research in Psychology*, 2(4), 281–307. <https://doi.org/10.1191/1478088705qp045oa>
- Potter, J., & Wetherell, M. (1987). *Discourse and social psychology: Beyond attitudes and behaviour*. London: Sage.
- Potter, J., & Wetherell, M. S. (2001). Unfolding Discourse Analysis. Teoksessa M. Wetherell, S. Yates, & S. Taylor (toim.), *Discourse theory and practice: A reader* (s. 198–209). London: Sage.
- Reicher, S. (2001). Studying psychology, studying racism. Teoksessa M. Augoustinos & K. J. Reynolds (toim.), *Understanding Prejudice, Racism and Social Conflict* (s. 273–298). London: Sage.
- Reicher, S., Spears, R., & Haslam, S. A. (2010). The Social Identity Approach in Social Psychology. Teoksessa M. Wetherell & C. T. Mohanty (toim.), *The SAGE Handbook of Identities* (s. 45–62). London: Sage.
- Sakki, I., & Pettersson, K. (2016). Discursive constructions of otherness in populist radical right political blogs: Discursive constructions of Otherness. *European Journal of Social Psychology*, 46(2), 156–170. <https://doi.org/10.1002/ejsp.2142>
- Sala, E., Dandy, J., & Rapley, M. (2010). ‘Real Italians and wogs’: The discursive construction of Italian identity among first generation Italian immigrants in Western

Australia. *Journal of Community & Applied Social Psychology*, 20(2), 110–124.

<https://doi.org/10.1002/casp.1023>

Suomeen saatiin historiallisesti kaksi maahanmuuttajataustaista kansanedustajaa.

#eduskuntavaalit2015 [tviitti, @hsfi]. (20.4.2015). *Helsingin Sanomat*. Haettu

osoitteesta <https://twitter.com/hsfi/status/589899928912166912>

Taylor, S. (2001). Locating and Conducting Discourse Analytic Research. Teoksessa M.

Wetherell, S. Taylor, & S. J. Yates (toim.), *Discourse as data: A guide for analysis* (s. 5–48). London: Sage.

Van Oudenhoven, J. P., Prins, K. S., & Buunk, B. P. (1998). Attitudes of minority and

majority members towards adaptation of immigrants. *European Journal of Social*

Psychology, 28(6), 995–1013. [https://doi.org/10.1002/\(SICI\)1099-](https://doi.org/10.1002/(SICI)1099-0992(1998110)28:6<995::AID-EJSP908>3.0.CO;2-8)

[0992\(1998110\)28:6<995::AID-EJSP908>3.0.CO;2-8](https://doi.org/10.1002/(SICI)1099-0992(1998110)28:6<995::AID-EJSP908>3.0.CO;2-8)

Varjonen, S. (2013). *Ulkopuolinen vai osallistuja?: Identiteetit, ryhmäsuhteet ja integraatio*

maahanmuuttajien elämäntarinoissa (väitöskirja). Helsinki: Unigrafia,

sosiaalitieteiden laitos.

Varjonen, S., Arnold, L., & Jasinskaja-Lahti, I. (2013). ‘We’re Finns here, and Russians

there’: A longitudinal study on ethnic identity construction in the context of ethnic

migration. *Discourse & Society*, 24(1), 110–134.

<https://doi.org/10.1177/0957926512463632>

Verkuyten, M. (2005). *The Social Psychology of Ethnic Identity*. Hove: Psychology Press.

Verkuyten, M., & de Wolf, A. (2002). Being, Feeling and Doing: Discourses and Ethnic

Self-Definitions among Minority Group Members. *Culture & Psychology*, 8(4),

371–399. <https://doi.org/10.1177/1354067X0284001>

- Verkuyten, M., & Nooitgedagt, W. (2019). Parliamentary identity and the management of the far-right: A discursive analysis of Dutch parliamentary debates. *British Journal of Social Psychology*, 58(3), 495–514. <https://doi.org/10.1111/bjso.12300>
- Weide, M., & Saukkonen, P. (2013). Maahanmuuttajien poliittinen osallistuminen. Teoksessa M. Weide, P. Saukkonen, & M. Säävälä (toim.), *Muuttajat: Kansainvälinen muuttoliike ja suomalainen yhteiskunta* (s. 262–280). Helsinki: Gaudeamus.
- Wetherell, M. (1998). Positioning and Interpretative Repertoires: Conversation Analysis and Post-Structuralism in Dialogue. *Discourse & Society*, 9(3), 387–412. <https://doi.org/10.1177/0957926598009003005>
- Wooffitt, R. (1992). *Telling tales of the unexpected: The organization of factual discourse*. Hemel Hempstead: Harvester Wheatsheaf.
- Yamaguchi, M. (2005). Discursive representation and enactment of national identities: The case of Generation 1.5 Japanese. *Discourse & Society*, 16(2), 269–299. <https://doi.org/10.1177/0957926505049624>
- Ylitalo, S. (22. 8.2019.). ”Kun onnistuu, on suomalainen, jos epäonnistuu, nähdään maahanmuuttajana” – Miltä suomalainen media näyttää maahanmuuttajan silmin? *Maailma.net -verkkójulkaisu*. Haettu osoitteesta <https://www.maailma.net/uutiset/kun-onnistuu-on-suomalainen-jos-epaonnistuu-nahdaan-maahanmuuttajana-milta-suomalainen>